

TİCARİ SIRLARIN VE KİŞİSEL VERİLERİN KORUNMASI KAPSAMINDA VERGİ MAHREMİYETİ¹

*Tax Confidentiality Within The Context Of Trade Secret And The Protection Of
Personal Data*

Yrd. Doç. Dr. Neslihan KARATAŞ DURMUŞ²

Geliş Tarihi: 20.03.2017

Kabul Tarihi: 26.05.2017

ÖZET

Vergilendirme işlemleri sırasında Devletin birtakım bilgileri elde etmesi olağan bir durumdur. Burada önemli olan Devletin bu bilgileri koruması ve gerektiğinde hukuka uygun şekilde paylaşmasıdır. Vergi hukuku özelinde, hukuk sistemimizde bu durum kişilere tanınmış bir haktr. Bu hakkın ihlal edilmiş olması durumunda cezai yaptırımların uygulanması gerekmektedir. Mevzuatımıza baktığımızda vergisel anlamda gizli olan bilgileri ifade etmeye yönelik bir kavramın ve tanımlamanın yer almadığı görülmektedir. Ancak vergi mahremiyetinin kapsamı VUK m.5'te düzenlenmiştir. Bu maddeyi incelediğimizde de kişilerin sadece vergisel ve mali durumları değil işleri ve işletmelerini ilgili bilgilerin de bu çerçevede değerlendirildiğini görebilmekteyiz. Bu açıdan değerlendirildiğinde de vergi mahremiyeti ve ticari sır arasında sıkı bir ilişki olduğu gibi yerine göre aralarında çok ince bir çizgi bulunmaktadır. Kişilerin vergi mahremiyeti kapsamındaki bilgilerinin kimler tarafından ifşa edilmesinin ihlal olarak nitelendirildiği VUK m.5'te düzenlenmiştir. Kanunda sayılan kişiler dışındakiler tarafından ifşa edilir veya kullanılırsa bu durumda da karşımıza Kişisel Verilerin Korunması Kanunu hükümleri çıkmaktadır. 2016 yılında yürürlüğe giren bu kanun kapsamında vergisel ve mali durumların paylaşılması istisna kapsamında düzenlenmektedir. Ancak VUK m.5'te ise hangi durumlarda paylaşımın mahremiyet ihlali olmadığı da açıkça düzenlenmiştir. Bunlar dışındaki durumlarda mahremiyet ihlali suçu ile karşı karşıya kalınabilir. Mahremiyet ihlali durumunda VUK m.362 gereğince TCK m.239'a göre ceza verilmektedir. Bu çalışmada vergi mahremiyetinin ticari sır ile kişisel verilerin korunması kanunu kapsamındaki düzenlemelerle ilişkisinden bahsedilirken; uygulamada karşımıza çıkan bir takım durumların vergi mahremiyeti kapsamında olup olmadığı üzerinde de durulmuştur.

Anahtar Kelimeler: vergi mahremiyeti, ticari sır, kişisel veri, mali veri, sırrın ifşası,

ABSTRACT

It is an ordinary practice for the State to obtain certain information during taxation proceedings. The important aspect is the State should protect such data and transfer such data in accordance with law. This is a fundamental right recognised in terms of tax law and our legal system. Criminal sanctions must enter into consideration in cases of violation of this right. When the legal framework is examined, there is not a definition or concept corresponding confidential information in terms of taxation. On the other hand, the scope of tax confidentiality is regulated under Article 5 of Tax Procedure Law. When we examine this article, we can see that not only tax-related and financial status of people but also the information about their businesses and establishments are considered in this frame. When it is evaluated in this respect, there is a close relationship between tax confidentiality and commercial secret and in certain circumstances there is only a fine line. By whom disclosure of people's tax-related confidential information will be evaluated as a violation is regulated in the Article 5 of Tax Procedure Law. If it is disclosed or used by people other than those listed in the Law, provisions of Protection of Personal Data Law will be considered. Under this Law, which entered force in 2016, sharing tax-related and financial information is regulated under the scope of exception. However, in Article 5 of the Tax Procedure Law situations in which disclosing does not constitute a violation of confidentiality are clearly stated. Except from these situations crime for breaching confidentiality might occur. In case of violation of confidentiality, penalties are imposed according to Article 233 of Turkish Criminal Code as per Article 362 of Tax Procedure Law. In this study, while evaluating relation of tax confidentiality with trade secret and provisions of Protection of Personal Data Law, it is also evaluated whether some cases experienced in practice are within the scope of tax confidentiality or not.

Keywords: Tax confidentiality, trade secret, personal data, financial data, disclosure of secret,

¹ Bu makale 28-29 Ekim 2016 tarihlerinde Amsterdam'da gerçekleştirilen 2nd International Annual Meeting of Sosyoekonomi Society Sempozyumu'nda sunulan Evaluation of Tax Privacy in the Context of Data Protection Law(Kişisel Verilerin Korunması Kanunu Kapsamında Vergi Mahremiyetinin Değerlendirilmesi) isimli sözlü bildirinin geliştirilmiş ve güncellenmiş halidir.

² Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mali Hukuk Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, neslihankaratas@hotmail.com

GİRİŞ

Vergilendirme süreci içerisinde Devlet mükellefler ile ilgili olarak birtakım bilgiler elde etmektedir. Devletin kişilerin mali ve vergisel durumlarıyla ilgili bilgilere sahip olması ve bu bilgileri kanunun belirlemiş olduğu sınırlar çerçevesinde paylaşması gerektiği gibi bunları muhafaza etme zorunluluğu da bulunmaktadır. Devletin bu yükümlülüğü mahremiyetin korunması temelinde temel hak ve özgürlüklerin sağlanmasına ilişkindir. Bu noktada mahremiyetin kapsamının nasıl belirleneceği önem arz etmektedir.

Arapça kökenli bir kelime olan mahremiyet, mahrem kökeninden gelmekte olup başkasına söylenilmeyen şey, gizli³ anlamına gelip kişi ya da kurumlarla alakalı olarak saklanması gereken bir durum veya bilgi olarak tanımlanabilir. Mahremiyet kişilerin sağlık, düşünce, inanç, yaşam tarzı ve mali durumlarına ilişkin olabilmektedir. Bu çerçevede mahremiyet, gerçek ya da tüzel kişilerin veya grupların kendileri hakkındaki birtakım bilgilerin başkalarına ne ölçüde, ne zaman ve nasıl aktarılacağına kendileri tarafından belirlenmesi⁴ olarak da tanımlanabilmektedir.

Gelişen teknoloji ve dijital dünyadaki gelişmelerle birlikte daha da çok konuşulur ve tartışılır hale gelmiş olan mahremiyet konusunda dikkat çekilen nokta mahrem bilgilerin korunması ya da saklanmasının nasıl olacağıdır. Kişilerin mahrem bilgilerinin korunması kendisine tanınmış bir hak ve devlete yüklenilmiş bir sorumluluk⁵ olarak incelenebilmektedir. Bu hakkın ihlali durumunda uygulanacak yaptırımlar da ayrı bir öneme sahiptir. Bu kapsamda da kişilerin herhangi bir şekilde bu haklarının ihlal edilmesi durumunda, ihlal edilen bilginin niteliğine⁶ göre, sorumlular hakkında uygulanması gereken kurallarda farklılıklar olabilmektedir.

Mahremiyet hakkı denildiğinde bu hakkın içeriğinin doldurulması önem kazanmaktadır. Hakkın nasıl korunduğu, kapsamı nedir gibi soruların cevaplandırılması gerekmektedir. Mahremiyet hakkı özel hayatın bir parçası niteliğindedir. Doktrinde özel hayat tanımlaması kamuya açık alan, özel alan ve gizli alan şeklinde farklı sınıflandırmalar⁷ çerçevesinde yapılmaktadır. Buradan

---

³ Türk Dil Kurumu, <<http://www.tdk.gov.tr>> , s.e.t. 19.01.2017.

⁴ Taş, Fatma (2008) **Vergi Hukukunda Vergi Mahremiyetinin İhlali Suçu**, 1. Baskı, Ankara, Yaklaşım Yayıncılık, s.19.

⁵ Bayraklı, Hasan Hüseyin (1999) **Türk ve Alman Vergi Hukukunda Vergi Gizliliğine Uymama Suçu**, 1. Baskı, Afyon, Afyon Kocatepe Üniversitesi İdari Mali İşler Daire Başkanlığı, s.1. Şimşek, Oğuz (2008) **Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması**, 1. Baskı, Ankara, Beta Yayınevi, s.113.

⁶ Kişisel veri, ticari veri veya mali veri olabilir. Hukuka aykırı olarak ifşa edilen ya da paylaşılan bu tür veriler ile ilgili olarak uygulanacak cezai müeyyide farklı kanunlarda farklı şekillerde düzenlenmektedir.

⁷ Şimşek, s.140. Bkz. Aksoy, Hüseyin Can (2010) **Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması**, 1. Baskı, Ankara, Çakmak Yayınevi, s. 49 vd.

hareketle özel hayatın kişilerin kendileri ve yakın çevresindekileri ilgilendiren bilgileri kapsamına aldığı gibi, kişinin sadece kendisi tarafından bilinen sır niteliğindeki bilgileri de kapsamına aldığı söylenebilir.

Özel hayat ile ilgili düzenlemeler farklı kanunlarda yer alabilmektedir. Her ne kadar her kanun kendi uygulama alanı kapsamında özel hayattan bahsetmiş olsa da, herhangi bir tanımlamaya yer vermemiştir. Bunların yanında, tüm kanunların en üstünde olan Anayasamıza baktığımızda da “*Temel Hak ve Ödevler*” başlıklı ikinci kısımda yer alan 20. maddede “*Herkes, özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterilmesini isteme hakkına sahiptir. Özel hayatın ve aile hayatının gizliliğine dokunulamaz.*” ifadesinden özel hayat tanımının yapılmadığını, özel hayatın gizliliği ve korunması şeklinde bir düzenleme yapıldığını açıkça görmekteyiz.

Uluslararası hukuk kapsamında konuyu incelediğimizde karşımıza İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi’nin 12. maddesi⁸, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi’nin 8. maddesi⁹, Birleşmiş Milletler Kişisel ve Siyasal Haklar Uluslararası Sözleşmesi’nin 17. maddesi¹⁰ çıkmaktadır. Bu düzenlemeler incelendiğinde mahremiyet ve özel hayat ile ilgili hak tespitinin yapıldığı¹¹, fakat açıkça bir tanımlamanın yapılmadığı¹² görülebilmektedir. Ancak özel hayatın korunmasının bir hak olduğu ve bunun yasalar ile ancak belirli durumlarda kanun ile kısıtlanmasının mümkün olduğu sonucuna varılmaktadır. Bu doğrultuda Anayasamızın 20. maddesine 2010 referandumu ile eklenen son fıkrada da bu hususa değinilmiştir¹³.

---

⁸ İş bu maddede kişilerin özel hayat, ailesine, konutuna ya da haberleşmesine keyfi olarak dokunulamayacağı, bunun korunmasının yasalarca yapılması gerektiği belirtilmektedir. Bu maddede “keyfi” kelimesi kullanılarak, belirli durumlarda kişilerin bu hakkına dokunulabileceği da madde yorumundan çıkmakta ancak bunun sınırının nasıl olacağı açıkça belirtilmemektedir.

⁹ Maddede herkesin özel ve aile hayatına, konutuna ve yazışmalarına saygı hakkı olduğundan, bu hakkın kısıtlanmasının da belirli şartlar altında ancak kanunla yapılmasının mümkün olduğundan bahsedilmektedir.

¹⁰ Bu madde mahremiyet hakkı başlığı taşıyor olup, üste belirtmiş olduğumuz madde hükümlerine paralellik arz etmektedir. Bunda da aynı şekilde özel ve aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine keyfi veya hukuka aykırı olarak müdahale edilemeyeceği belirtilmektedir. Kişilerin bu müdahalelere karşı korunmasının bir hak olduğu belirtilmekte ancak bunun nasıl olacağından bahsedilmemektedir. <http://www.uhdigm.adalet.gov.tr/sozlesmeler/coktaraflioz/bm/bm_05.pdf> s.e.t.19.01.2017.

¹¹ Saban, Nihal (2003) **Anayasa ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ile Bir Vergi Hukuku Kavramını Okumak: Arama**, Polis Dergisi, Sayı 36, Temmuz-Ağustos, s.95.

¹² Aksoy, s.48

¹³ Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.

Bu değişiklikten sonra Anayasa Mahkemesi vermiş olduğu bir kararda¹⁴ kısıtlamanın kanunla yapılması gerekliliğine değinmiş ve “*Kişisel verilerin korunması hakkı, kişinin insan onurunun korunmasının ve kişiliğini serbestçe geliştirebilmesi hakkının özel bir biçimi olarak, bireyin hak ve özgürlüklerini kişisel verilerin işlenmesi sırasında korumayı [...]”* amaçladığını belirtmiş ve bunun sadece gerçek kişiler için değil “*kişisel verilerin ticari işletmeler için kıymetli bir varlık niteliği kazanması neticesinde, özel sektör unsurlarınca yaratılan risklerin daha yaygın ve önemli boyutlara ulaşması ve terör ve suç örgütlerinin kişisel verileri ele geçirme yönündeki faaliyetlerinin artması gibi etkenler”* sebebiyle tüzel kişiler için de geçerli olduğunu belirtmiş ve korumanın önemine değinmiştir. Aynı kararda Yüksek Mahkeme, Anayasa’nın 20. maddesinin 3. fıkrasının son cümlesine de atıfta bulunarak “*Kişisel verilerin korunmasına ilişkin esas ve usuller kanunla düzenlenir.”* hükmüne yer verildiğini ve “*yasama yetkisinin devredilmezliği ilkesi gereğince, Anayasa’nın açıkça kanunla düzenlenmesini öngördüğü konularda yürütme organına doğrudan ve ilk elden düzenleyici işlem yapma yetkisi”* verilemeyeceğini belirterek Anayasa’da öngörülen bu düzenlemelerin bir an evvel kanunla yapılmasının gerekliliğinin önemini belirtmiştir.

Bu süreçte Meclis’te yapılan uzun çalışmalar sonunda 24 Mart 2016 tarihinde 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) yasalaşmış ve 7 Nisan 2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu kanun ile gerçek kişilere ait hangi bilgilerin kişisel veri olduğu, korunmasının nasıl olacağı, kanunun kapsamı dışındaki durumların (istisnaların) neler olduğu ve korunmanın ihlali durumundaki yaptırımlar düzenlenmiştir.

Vergi hukuku kapsamında konuya baktığımızda farklı kanunlarda düzenlemeler olduğunu görebilmekteyiz: vergi mahremiyeti (VUK m.5, mük.242 ve 369), sırrın ifşası (AATUHK m.107, 5549 Sayılı Kanun m.22). Bu düzenlemelerde mahremiyetin ya da sırrın tanımının yapılmadığı ancak kapsamına giren bilgilerin neler olduğu belirtilmektedir. Bunlar yanında direkt olarak vergi kanunlarında olmamakla birlikte mükelleflerin mali ve vergisel durumlarını etkileyebilecek nitelikteki birtakım bilgilerin, sırların korunması da yine önem arz eden durumlardandır. Bu çerçevede ticari sır, bankacılık sırrı ve müşteri sırrı gibi kavramlar karşımıza çıkmaktadır. Bu kavramlar da birbiri ile çok sıkı ilişki içerisindedirler. Her olayın niteliğine göre ticari sır veya müşteri sırrı ayrımı yapılabilmektedir.

Ticari sır ile vergi mahremiyeti kavramları arasındaki çizgi her duruma göre ayrı ayrı değerlendirilebilmektedir. Vergi Usul Kanununun 5. maddesinde

---

¹⁴ Esas Sayısı 2013/122 Karar Sayısı 2014/74 ar Günü 9.4.2014 R.G. Tarih-Sayı 26.7.2014-29072.

mükellef ve onunla ilgili kişilerin işlerine ve işletmelerine ilişkin bilgiler vergi mahremiyeti kapsamında değerlendirilmektedir. Ticari sırların ifşası işletmeleri ve şirketleri ticari açıdan zor durumda bırakabildiği gibi ekonomik ve mali açıdan da zor durumda bırakabilir.

Bundan dolayı bu çalışmamızda öncelikle vergi mahremiyeti ve ticari sır ilişkisine değindikten(I) sonra kişisel veri ile vergi mahremiyetinin bağlantılı olduğu yönler ve korunmalarının nasıl olduğu(II) üzerinde durulacaktır.

I. VERGİ MAHREMİYETİ VE TİCARİ SIR İLİŞKİSİ

Vergi Usul Kanununda mükellef ve bunlarla ilişkili kişilere ait mahremiyet hakkında (m.5) ve bu hakkın ihlal edilmiş olması durumunda da ihlalin yaptırımından (m.362) bahsedilmiştir. Ancak bu düzenlemelere baktığımızda mahremiyetin sınırının sadece mükellefin vergisel ve mali durumuna ilişkin bilgileri içermediğini aynı zamanda mükellef ve bununla ilgili kimselerin muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine ilişkin sırlar veya gizli kalması lazım gelen diğer hususlara da ilişkin olduğunu görebilmekteyiz. Kanun koyucu bu konuda mahremiyetin kapsamını geniş tutarak mesleki sırları da bunun içinde değerlendirmiştir.

Mesleki sırlar ile vergisel ve mali sırlar birbiriyle bağlantılıdır. Mükellefin mesleki bir sırrının ifşa edilmesi durumunda onun mali açıdan zarar görmesi mümkün olabilir. Bu açıdan konuyu ele aldığımızda sırrın daha doğru bir ifade ile mahremiyet kapsamındaki sırrın ne olduğunun iyi tespit edilmesi gerekmektedir. Mükellefe ait genel geçer birtakım bilgilerin, örneğin, faaliyetinin türü, iş yeri adresi, üretim sektörü gibi bilgiler sır kapsamında olmayıp, genel hayat içerisinde herkes tarafından bilinebilecek nitelikteki bilgilerdir. Ancak mükellefin faaliyeti sonunda elde ettiği gelir ve bunun üzerinden ödenen vergiler, vergi borcunun varlığı veya yokluğu, ticari yatırım projeleri veya kredileri mükellefler için sır kapsamında değerlendirilen bilgilerdendir. Burada çalışmamız açısından önemli olan, mükellefin bu tür mahrem bilgilerinin hangisinin vergi mahremi kapsamındaki mali veriler niteliğinde olduğu, hangilerinin ticari sır niteliğindeki veri olduğunun tespitidir. Çünkü bilginin özelliğine göre korunması, bundan sorumlu olanlar ve uygulanması gereken kurallar değişebilmektedir.

Vergi mahremiyeti devlet ile mükelleflerin ilişkileri kapsamında söz konusu olmaktadır. Vergilendirme işlemleri esnasında devletin sahip olduğu bilgileri koruması ve gizlemesi gerekmektedir. Bu gizleme yükümlülüğünün kimlere ait olduğu da kanun koyucu tarafından belirlenmiştir. Kişilerin kendi iş ilişkileri veya sair yollarla öğrenmiş oldukları mahrem birtakım mali verileri açıklamaları vergi mahremiyetinin ihlali olarak nitelendirilmez. Kanun koyucu kimlerin bu mahremiyeti ihlal edebileceğini de açıkça belirtmiş olduğundan

dolayı, böyle bir durumda bilgileri ifşa edenler hakkında, Türk Ceza Kanunu ve diğer kanunlardaki hükümlere göre birtakım cezai yaptırımların uygulanması söz konusu olur.

Bu çerçevede öncelikle vergi mahremiyetinin ne olduğu ve nasıl olması gerektiği üzerinde açıklamalar yaptıktan sonra mahremiyet ile arasında ince bir çizgi olan ticari sır nedir, bunun içeriği nasıl tespit edilir, müşteri sırrı ya da bankacılık sırrı ile vergi mahremiyetinin ilişkisi nasıl olabilir konuları üzerinde açıklamalar yapacağız.

A. Vergi Mahremiyeti

Devletin en önemli gelir kaynağını teşkil eden vergileri toplarken devlet sınırsız bir güce sahip değildir. Vergilendirme işlemleri sırasında uyulması gereken kurallar ve bunların sınırları Anayasanın 73. maddesinde belirtilmiştir. Devlet, her ne kadar vergilendirme ilişkisinin güçlü tarafı konumunda olsa da mükellef haklarının korunması açısından da üzerine düşen birtakım görevler vardır. Bu görevlerin en başında gelenlerinden biri vergi mahremiyetinin (VUK m.5) korunmasıdır. Bu durum bir anlamda devletin vergilendirme yetkisinin kullanılması esnasındaki bir denetim mekanizması niteliğindedir.

Vergilendirme işlemleri esnasında devlet kişilerin mülkiyet haklarına yönelik bir müdahalede bulunmaktadır. Bu müdahale esnasında hukuk kuralları çerçevesinde hareket etmesi zorunluluğu bulunan devletin(Anayasa m.73), herhangi bir şekilde bunu ihlal etmesi hukuki güvenlik ilkesini zedeleyebileceği gibi kişilerin devlete olan güvenini de sarsabilmektedir.

Vergilendirme işlemleri esnasında Devletin mükellefin şahsı, ailesi, işi, işinin kapasitesi, mal varlığı, kredileri, varsa engellilik durumu (derecesi) vs. gibi durumlar hakkında bilgi sahibi olması normal ve olağan bir durumdur. Ölçülülük ilkesi çerçevesinde her türlü bilgiyi talep edebilme yetkisine sahip olan Devlet, mükelleflerin vermiş oldukları bilgiler sayesinde sadece vergisel durumları konusunda değil, onların alışkanlıkları, tercihleri, yakınları, servetlerine kadar birçok konuda da bilgi sahibi olmaktadır¹⁵. Çünkü bu tür bilgiler sayesinde vergi idaresi mükellef ile ilgili vergilendirme işlemlerini doğru şekilde yapabilmektedir. Devletin toplamış olduğu bu bilgileri koruma yükümlülüğü altında olması kişilerin devlete olan güveninin tecelli etmesinde önemli bir durumdur. Bununla ilgili olarak Danıştay vergi mahremiyetinin, mükellefler açısından kendilerine ait gizli bilgileri güvenle vergi dairesine verebilmelerini ve vergi idaresi açısından vergilendirme sürecinin kolay ve sağlıklı olmasını

---

¹⁵ Başaran Yavaşlar, Funda, **Vergi Mahremiyetini İhlal Suçu**, Vergi Yaptırım Hukuku Sisteminin Sorunları ve Yeniden Yapılandırılması Sempozyumu, 20-21 Mart 2013, < <http://www.fundabasaran.net/> > s.e.t.23.02.2017

sağladığını vurgulamıştır¹⁶. İdare, kanunda belirtilen açık hükümler dışında, mükelleflerle ilgili bilgileri kendilerinin talep etmesi durumunda¹⁷ vermek durumundadır. Diğer bir ifade ile mükellefler, vergi idarelerine karşı temel hak ve özgürlükler kapsamında değerlendirilebilecek olan bilgilendirilme hakkına sahiptir¹⁸. Ancak idare mükellef ile iş yapan herhangi bir üçüncü şahsa VUK m.5 gereğince bilgi vermemelidir. Fakat avukatlar bu kapsamda değerlendirilmemelidir¹⁹. Öte yandan, mükellefin kendisi ile ilgili olarak talep etmiş olduğu bilgiyi de vergi mahremiyeti gerekçesi ile de reddetmemelidir²⁰.

Vergilendirme ilişkisi kapsamında öğrenilen bilgilerin mükellef ile bilgiyi elde edenler arasında gizli kalması, başka kişilere aktarılmaması vergi mahremiyeti²¹ olarak nitelendirilmektedir. Vergi mahremiyeti dendiğinde farklı kanunlarda düzenlemeler²² olmakla birlikte, ilk karşımıza çıkan hüküm VUK m.5'tir. Mükellefin ve mükellefle ilgili kimselerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine veya mesleklerine ilişkin sırlar veya gizli kalması lazım gelen diğer hususlar vergisel açıdan mahrem olarak nitelendirilmektedir. Bu bilgileri idare ya bilgi toplama aracılığıyla ya da mükelleflerin beyanlarından elde eder. Her ne kadar idarenin mükellefleri denetleme mekanizmaları mevcut olsa da beyan esasına dayalı olan sistemlerde mükelleflerin kendileri ile ilgili bilgilerin gizli kalacağına olan inancı beyanlarının doğru yapılmasında önemli bir etkidir²³. Nelerin vergi mahremiyeti kapsamında olacağı ile ilgili olarak İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı'nın yayınlamış olduğu Tamimde²⁴ açıklamalar yer almaktadır.

---

¹⁶ Danıştay 4.Dairesi, E:2008/836, K:2011/1048, T: 14.3.2011, bkz. Akgül. s.232.

¹⁷ Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü, 12.07.2004 tarih ve B.07.0.GEL.0.28/2803-5/933 ile 28.08.2004 tarih ve B.07.0.GEL.0.28/2803-5-33 özetleri; Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü, 08.09.2000 tarih ve B.07.0.GEL.0.28/2803-5-805/41932 sayılı özetle : "...mükelleflerin rızalarına dayalı olarak, kendilerine ait bilgileri, vergi dairelerinden istemeleri ve bu bilginin yine kendilerine verilmesi durumlarında vergi mahremiyetinden söz edilemeyeceği tabiidir. Bu nedenle, ... mükellefin bizzat kendisinin, kesinleşmiş herhangi bir cezası bulunup bulunmadığına ilişkin belge istemesi halinde, konunun Vergi Usul Kanununun 5 inci maddesine göre vergi mahremiyetine girmeyeceği..."

¹⁸ Roman Seer, **Almanya'da Vergi Yükümlülerinin Verilerinin Korunması** (Çeviren Oğuz Şimşek): Bahri Öztürk/Funda Başaran Yavaşlar (Editörler)(2010) Vergi Hukuku Örneğinde Hukuka Uygun ve Etkin Kamu Denetimi Sempozyum Kitabı, Ankara, Seçkin Yayınları, s.376.

¹⁹ Danıştay 4. Dairesi, E:2009/695, K:2011/1094, T: 16.03.2011.

²⁰ Danıştay 4.Dairesi, E:2010/1261, K:2014/762, T:12.02.2014, bkz. Akgül,s.304.

²¹ **Taş**, s.57.

²² 6183 sayılı Kanun m.107 ve 5549 sayılı Kanun m. 22.

²³ Sonsuzoğlu, Elif (2000) Çeşitli Yasalar Açısından Vergi Mahremiyetine İlişkin Düzenlemelerin Değerlendirilmesi, Vergi Sorunları Dergisi S.141. s. 116

²⁴ **İstanbul Vergi Dairesi Başkanlığı** 02.08.2012 tarih, Seri A, sıra no 284'nolu Tamimde hangi durumlarda ne tür bilgilerin mahremiyet kapsamında olup olmadığı ile ilgili bilgiler yer almaktadır. Bunlardan bazılarını şu şekilde sıralayabiliriz: sahte veya muhteviyatı itibarıyla yanıltıcı belge düzenleyen ve kullananların VUK'un 5. maddesinin 5. fıkrasında ismi geçen

Vergi mahremiyetinin kapsamını belirlerken öncelikle mükellef ve mükellef ile ilgili kişilerden ne anlaşılması gerektiği üzerinde durmak gerekir. Mükellef, vergi kanunlarına göre üzerine vergi borcu düşen gerçek veya tüzel kişi (VUK m.8) olarak tanımlandığı halde mükellef ile ilgili kişi konusunda bir tanım mevcut değildir. Her kanun kendi uygulama alanı içerisinde mükellefin kim olduğunu ilk maddelerinde belirtmektedir. Mükellefin eşinin, çocuklarının, ortaklarının, vergi sorumlusunun, ticari ve mesleki ilişki içinde olduğu kişilerin²⁵ bu kapsamda olduğu konusunda herhangi bir tereddüt olmamakla birlikte mükellefin yanında çalışanların bu kapsama girip girmediği her olay bazında değerlendirilebilecek nitelikte bir durumdur. İlgili kişiler ifadesini dar yorumlayacak olursak kimlerin bu kapsama girdiği bellidir ve bu şekilde bir yorum vergi mahremiyetinin varlık amacına aykırı²⁶ bir durumdur. Ancak “mükellef ile ilgili kimseler” ifadesi kapsam açısından yerine göre geniş yorumlanabilecek durumdadır. Örneğin, mükellefin yanında çalışan bir işçinin hakkında icra takibi başlatılmış olmasının, o işçinin mali durumundaki kötülüğün, işten çıkarılmasının vs. gibi konuların ifşa edilmesi mükellefin vergi mahremiyeti kapsamında değerlendirilemeyeceği açıkça ortadadır. Bu durum ancak ilgili işçi için mahrem konular olarak nitelendirilebilir ve kişisel verilerin korunması kapsamında değerlendirilir. Ancak mükellefin işi için olmazsa olmaz nitelikte bir işçinin, örneğin makinaların projeleri ve kurulumuyla ilgilenen mühendisin ciddi nitelikteki bir sorunu yüzünden işten çıkacak olması gibi bir bilginin ifşası durumunda mükellefin siparişlerinin iptal edilmesi ve bundan dolayı da mali sıkıntı içine girecek olması halinde vergi mahremiyeti kapsamında değerlendirmek duruma göre mümkün gözükebilir. Bu durumda da bu bilginin kim tarafında ifşa edilmiş olduğu önem taşımaktadır. Eğer bu bilgi vergi incelemesi sırasındaki yetkili olan kişinin şirket yetkilileri ile görüşmeleri sırasında öğrenilmiş ve bu kişi tarafından ifşa edilmiş ise vergi mahremiyetinin ihlalidir diyebiliriz. Ancak bu bilgiyi işyerinde çalışan başka bir kişi ya da iş yeri dışından herhangi bir kişi ifşa etmiş ise bu durumda vergi mahremiyeti kapsamında değerlendirmemiz mümkün değildir. Bu durumda bilgiyi ifşa eden kişi hakkında kanunda öngörülen diğer şartların da yerine

---

birlik ve kuruluşlara bildirilmesi ile kamu görevlilerince yapılan adli ve idari soruşturmalarda ilgili olarak talep edilecek bilgi ve belgelerin verilebileceği; hakkında bilgi istenen mükellefin vergi levhasında bulunan bilgilerle ikametgah adresi ve halen mükellef olup olmadığı hususlarının bildirilmesi vergi mahremiyetinin ihlali anlamına gelmeyeceğinden, bu bilgilerin icra Müdürlüklerine verilmesinde bir sakınca bulunmadığı; kamu hizmeti gören kalkınma ajanslarına hakkında bilgi istenen mükelleflerin vergi levhasında bulunan bilgilerle ikametgah adresleri ve halen mükellef olup olmadıkları hususlarının bildirilmesi vergi mahremiyetinin ihlali sayılmayacağı şeklinde açıklamalar yapmıştır.

²⁵ Karakoç, Yusuf (2014) **Genel Vergi Hukuku**, 7. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, s.528. Candan, Turgut (2010) **Vergi Suçları ve Cezaları**, 3. Baskı, Ankara, Maliye ve Hukuk Yayınları, s. 397.

²⁶ **Başaran Yavaşlar**, dn.13.

gelmiş olması durumunda, Türk Ceza Kanununun özel hayatın gizliliğini ihlal (m. 134,137), ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması (m.239) veya göreve ilişkin sırrın açıklanması(m.258) hükümlerine göre işlem yapılması söz konusu olabilir²⁷.

VUK m.5'te mükellef ve mükellef ile ilgili kişilerle alakalı bilgilerin vergi mahremiyeti kapsamında olduğundan bahsedilmiş olmakla birlikte kanunda sayılan konularla ilgili bilgiler direkt olarak vergisel ve mali veri niteliğindedir denilememektedir. Bu bilgilerin ifşa edilme ya da kendileri ya da başkaları yararına kullanılması durumunda mükellefi mali açıdan zor durumda bırakacak ve ticari itibar ve çıkarlarına zarar verebilecek²⁸ nitelikte olması gerekir.

Aynı zamanda bu bilgiler sır ya da gizli kalması gereken diğer hususlar şeklinde olmalıdır. Nelerin sır niteliğinde nelerin de açık bilgi niteliğinde olduğunun tespiti her olayda farklılık arz edebilir. Bir mükellefin ya da bununla ilgili kişilerin işlerine işletmelerine yönelik her türlü bilgi sır niteliğinde değildir. Faaliyet alanı, sektörü, şubeleri vs. gibi durumlar bu kapsamda genel bilgidir denilebilir. Ancak mükellefin iş ortaklığının yaşamış olduğu ticari ya da mali bir sıkıntı, ya da iş ortaklığının sonlandırılacak olması veyahut da ticari açıdan yapılacak bir yatırım dolayısıyla gizli olması gereken bir takım bilgilerin ifşa edilmesi durumunda mükellefin işlerinin bozulacak olması gibi durumlar söz konusu olduğunda bunlar gizli mahrem bilgilerdir denilebilir. Bu açıdan konuya baktığımızda da vergi mahremiyeti ile ticari sır iç içe geçmiş şekildedir. Çünkü iş ve işletmeler ile ilgili bilgiler bazen ticari sır niteliğinde de olabilmektedir. Böyle bir durumda ticari sır niteliğindeki bir bilginin vergi mahremiyeti kapsamında değerlendirilebilmesi için bu bilgiyi ifşa edenin veya kendisi ya da başkası yararına kullanan kişinin statüsü önem kazanmaktadır.

Mükellefin şahsı, işleri ya da işletmeleri ile ilgili bilgileri ifşa eden ve kendisi ya da başkası yararına kullanan kişilerin statüleri vergi mahremiyetinin ihlali olarak nitelendirmede önemli bir unsurdur. Kanun koyucu bu konuda kimlerin kapsam dahilinde olduğunu saymıştır. Kanunda sayılan kişilerin "*görevleri dolayısıyla elde etmiş oldukları bilgileri*" ifşa etmeleri durumunun söz konusu olması lazımdır. Bu açıdan vergi mahremiyetini ihlal sadece kanunda sayılanlar tarafından gerçekleştirildiği için özgü suç olarak değerlendirilmektedir²⁹.

Her ne kadar VUK m.5'te sayma şeklinde bir sınırlama varmış gibi gözükse de bazı durumlarda kanun metninde sayılan kişiler dışına da çıkılabilmektedir. Burada önemli olan maddede sayılan kişilerin mükellef ve onunla ilgili

---

²⁷ Arslan, Çetin (2013) **Vergi Mahremiyetini İhlal Suçu (VUK md.362)**, Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 3(2) 2013, s. 19.

²⁸ **Karakoç**, s.528.

²⁹ Şenyüz, Doğan (2015) **Vergi Ceza Hukuku**, 8. Baskı, Bursa, Ekin Yayınları, s. 475.

kimselerle alakalı bilgileri görevleri dolayısıyla öğrenmiş olmalarıdır. Bu kişiler görevlerinden ayrılışları dahi mahremiyet ihlalinde bulunmamak zorundadırlar³⁰. Buna göre VUK m.5'e göre yükümlü olanlar:

- Vergi muameleleri ve incelemeleri ile uğraşan memurlar,
- Vergi Mahkemeleri, Bölge İdare Mahkemeleri ve Danıştay'da görevli olanlar,
- Vergi kanunlarına göre kurulan komisyonlara iştirak edenler,
- Vergi işlerinde kullanılan bilirkişilerdir.

VUK m.5'teki vergi muameleleri ve incelemeleri ile uğraşan memurlar ifadesini ise “*vergi muameleleri ve incelemeleri ile uğraşanlar*” ve “*memurlar*” şeklinde ikiye ayırarak değerlendirmek gerekmektedir. Vergi incelemeleri ile uğraşan memurların kim olduğu da VUK m.135'te³¹ açıkça belirtilmiştir. Vergi muameleleri ile uğraşan memurlar ki bunlar vergi dairelerinde görev yapan verginin tarhi, tahakkuku, tebliğ ve tahsili ile uğraşan her kademedeki memurları kapsamaktadır. Diğer bir ifade ile vergi dairesindeki şef, müdür, müdür yardımcıları, yazışmaları yapan memurlar bu kapsamda değerlendirilmektedir. Ancak burada üzerinde durulması gereken önemli bir konu vardır ki o da “*memur*” terimidir. Kanundaki bu ifadeyi sadece lafza bakarak yorumlamamak gerekmektedir. Çünkü vergilendirme işlemleri sırasında memur kadrosunda olmayıp da vergi ile ilgili bir takım bilgileri öğrenip ifşa edenler de vergi mahremiyetini ihlali suçunun faili ve /veya iştirakçisi olabilirler. 657 sayılı kanunun 4A maddesine göre mevcut kuruluş biçimine bakılmaksızın, Devlet ve diğer kamu tüzel kişiliklerince genel idare esaslarına göre yürütülen asli ve sürekli kamu hizmetini ifa ile görevlendirilenler, bu Kanunun uygulamasında memur sayılır, demektir. Ancak devletin idari yapılanması kapsamında memur sıfatı taşıyanlar dışında sözleşmeli personel (657 s. Kanun m. 4-B), geçici personel (657 s. Kanun m. 4-C) ve işçiler (657 s. Kanun m. 4-D) de bulunabilmektedirler.

Burada dikkat edilmesi gereken konu vergi muameleleri yaparken elde edilen bilgilerin ifşa edilmesi halidir. Vergilendirme işlemleri ile ilgili olmadığı halde vergi dairesinde işçi kadrosunda çalışan bir temizlikçinin veya çaycının vergi dairesindeki memurların işlemlerini yaptıkları sırada öğrenmiş oldukları bilgileri ifşa etmeleri halinde durum nasıl değerlendirilecektir? Kanunun

---

³⁰ Öncel, Mualla / Kumrulu, Ahmet / Çağan, Nami (2014) **Vergi Hukuku**, 23. Baskı, Ankara, Turhan Kitapevi, s.214. **Candan**, s.400.

³¹ Vergi incelemesi; Vergi Müfettişleri, Vergi Müfettiş Yardımcıları, ilin en büyük mal memuru veya vergi dairesi müdürleri tarafından yapılır. Gelir İdaresi Başkanlığının merkez ve taşra teşkilatında müdür kadrolarında görev yapanlar her hal ve takdirde vergi inceleme yetkisini haizdir.

hükümünün dar yorumlanması esaslı kabul edilecek olursa bu kişilerin vergi mahremiyeti suçunu işlemediği sonucuna varılabilir. Çünkü bu kişiler vergi muameleleri ile ilgilenmemektedirler. Bunun aksine kanun hükmünü geniş yorumlayacak olursak bu kişiler de vergi dairesinde çalışmaktadırlar ve her ne kadar direkt olarak vergi muameleleri yapmasalar da görevleri icabı vergilendirme ile alakalı birtakım bilgiler elde edebilmektedirler ve bu bilgileri gizli tutma yükümlülüğü bunlar için de mevcuttur. Bu açıdan bakıldığında vergi dairesindeki bu işçilerin de vergi mahremiyetini ihlal suçunu işlediği ileri sürülebilir. Diğer bir ifade ile vergi dairesindeki görevleri esnasında vergilendirme işlemleri ile ilgili konularda bilgi sahibi olan kişiler elde etmiş oldukları bu bilgileri saklamakla yükümlüdürler. Bu kişilerin hukuki statüleri her ne kadar memur olmasa da vergi mahremiyetine riayet etmeleri ve hiçbir şekilde, istisnai durumlar hariç, görevleri gereğince elde etmiş oldukları bilgileri ifşa etmemeleri gerekmektedir. Bu durumda, VUK m.5''in kapsamının genişletilmesinde³² fayda olacağı kanaatindeyiz. Ancak kişi görevi sebebiyle değil de dolaylı yollardan³³ mükellef veya onunla ilgili kişiler hakkında bilgi sahibi olur ve bunu ifşa ederse bu durumda vergi mahremiyetinin ihlalden bahsetmek mümkün değildir. Örneğin bir vergi hakimi, avukat bir arkadaşını ziyaret esnasında onun müvekkilinin vergiyle ilgili bilgilerini öğrenir ve bunu ifşa ederse bu durumda vergi hakimi açısından vergi mahremiyetini ihlal gerçekleştirmiş diyemeyiz. Çünkü burada görevi icabı öğrenme değil, hakim ile avukatın dostluk³⁴ ilişkisi çerçevesinde ziyaret esnasında bir öğrenme durumu vardır. Bu durumda koşulları varsa TCK m.239'a veya TCK m.134 ve devamı maddelerinin uygulanması söz konusu olabilir.

“Vergi muameleleri ve incelemeleri ile uğraşan memurlar” ifadesinin geniş yorumlanması durumu vergi dairesi dışında olup da vergi muameleleri ile muhatap olan diğer kişiler için de geçerlidir. Özellikle aramalı inceleme sırasında görev yapan polis memurları veya aramalı inceleme kararı veren hakimler de bu kapsamdadır. Çünkü bu hakimler aramalı incelemeye karar verirken mükellef hakkında bilgi sahibi olabildiği gibi aramada hazır bulunan polisler de iş yerinin aranması sırasında mükellefler hakkında bilgi sahibi olabilmektedirler.

Vergi Usul Kanununun 5. maddesinin 1. fıkrasının 2. bendinde mahkemelerde *“görevli olanlar”* ifadesi sadece hakim ve savcılarını kapsamamaktadır. Bunlar yanında ilgili mahkemelerde görevli olan, kalem memuru, zabıt katibi, yazı

---

³² Funda Başaran Yavaşlar, dn.13

³³ Uğur, Hüsamettin/ Elibol, Mert (2016) **Açıklamalı İçtihatlı Vergi Suçları**, Adalet Yayınevi, Ankara, s.556.

³⁴ **Sonsuzoğlu**, s.124.

işleri müdürü gibi kişiler de bu kapsamda³⁵ değerlendirilirler ve mahremiyet hükümlerine riayet etmek zorundadırlar. Bunların yanı sıra adli yargıda görev yapan hakim ve savcılar kanun metninde yükümlü olarak sayılmamakla birlikte, vergi suçları ile ilgili yargılama sürecinde görev aldıklarından ve mükellef ve onunla ilgili kişiler hakkında bilgi sahibi olabildiklerinden dolayı vergi mahremiyetine uymak zorundadırlar.

Vergi kanunları gereğince kurulan komisyonlara (uzlaşma, takdir, tadilat vb.) iştirak eden memur ya da memur olmayan kişiler³⁶ ile vergi işlemlerinde yararlanılan bilirkişiler de vergi mahremiyetine uymak zorunda olan kişiler arasında sayılmışlardır.

Vergi mahremiyeti ile ilgili olarak Vergi Usul Kanunu dışındaki diğer kanunlara baktığımızda ise ilk olarak vergilendirme işlemlerinin son aşaması niteliğinde olan tahsil sürecindeki mahremiyet ve sır saklama yükümlüğü karşımıza çıkmaktadır. 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkındaki Kanunun 107. maddesine göre *“amme borçlusunun ve onunla ilgili kimselerin şahıslarına, mesleklerine, işlerine, muamele ve hesap durumlarına ait sırlarla, gizli kalması lazım gelen diğer hususlar”*ın ifşa edilmesi suç olarak nitelendirilmiştir. Hangi durumlarda paylaşılan bilgilerin suç kapsamında olmadığı da ilgili maddenin 2. fıkrasında belirtilmiştir. Aynı zamanda 6183 sayılı Kanun kapsamında yükümlü olanlar ise tek tek sayılmamakla birlikte kanunun uygulanmasında yetkili olanlar şeklinde ifade edildiği için her olayın durumuna göre bu nitelendirme yapılabilecektir.

6183 sayılı AATUHK m.107 her ne kadar VUK m.5 ile aynı yönde düzenlemeler içermekteyse de, mahremiyetin ihlalinin kimler tarafından gerçekleşebileceği ile ilgili VUK m.5'teki düzenlemenin kapsamı 6183 sayılı Kanunun 107. maddesine göre daha dardır. 107. maddede *“Bu kanunun tatbikinde vazifeli bulunan kişiler”* ifadesine yer verilerek geniş bir çerçeve çizilmiştir. Her olayın özelliğine göre bir ihlal olup olmadığı nitelendirilebilecektir. Aynı zamanda, VUK m.5'teki düzenleme verginin tahakkukuna ilişkin olmasına rağmen, 6183 sayılı Kanun kamu alacağının tahsili aşamasına yöneliktir. Ancak 6183 sayılı Kanunda sayılan bu kişilerin elde etmiş oldukları bilgiler sadece tahsil ile ilgili olmayıp tahakkuktan tahsile kadar her aşamada elde edilen bilgiler olabilmektedir ve tüm bu bilgilerin saklanması yükümlülüğü mevcuttur.

Bununla birlikte her iki kanun hükmüne göre cezalandırma TCK m.239'a göre yapılacak olmasına rağmen suçun oluşumu konusunda iki kanunda farklılık mevcuttur. 6183 sayılı Kanun m.107 kapsamında bir suç nitelendirmesi

---

³⁵ Sonsuzoğlu, s.122.

³⁶ Edizdoğan, Nihat /Taş Metin/Çelikaya Ali(2007) **Vergi Ceza ve Yargılama Hukuku**, Bursa, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 1. Baskı, s.166.

yapılabilmesi için sırların ve gizli kalması lazım gelen diğer hususların ifşa edilmesi yeterli iken VUK m.5'teki mahremiyetin ihlal edilebilmesi için ifşa edilme yeterli olduğu gibi kişi ifşa etmeksizin bir bilgiyi kendisi veya başkası lehine kullansa da suç meydana gelmiş olur³⁷.

Vergilendirme ve kişilerin mali durumlarına ilişkin bilgilerin saklanması yükümlülüğü ile ilgili diğer bir düzenleme de 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkındaki Kanunun 22³⁸. maddesinde mevcuttur. Buna göre, kanunda sır saklama yükümlülüğü olanlar görevleri dolayısıyla kişilerin ve bu kişilerle ilgili kimselerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine ve mesleklerine ilişkin olarak öğrendikleri sırları ifşa edemezler ve kendilerinin veya üçüncü şahısların yararına kullanamazlar. VUK m.5'teki yükümlülerle ilgili sıralamanın aksine bu kanun hükmünde de 6183 sayılı Kanundakine paralel bir düzenleme yapılmıştır. "*Görevleri dolayısıyla*" ifadesi kullanılmış olup bu kanun uygulaması kapsamında bilgi sahibi olanlara bir yükümlülük getirilmiştir.

Mahremiyet ihlali durumunda özellikle belirtilmesi gereken bir durum vardır ki o da idarenin sorumluluğu ile ilgilidir. Herhangi bir şekilde mahremiyeti ihlal eden kişinin hukuki sorumluluktan kurtulmuş olması idarenin sorumluluğunu ortadan kaldırmamaktadır³⁹.

B. Ticari Sır

Ticari faaliyet içerisindeki gizli nitelikteki bilgiler diğer ifade ile ticari sırlar, ticari işletmelerin ve şirketlerin rekabet etmelerinde, piyasadaki güçlerini belirlemede önemli bir faktördür. Bu açıdan ticari sırların saklanması ve korunması işletmeler ve şirketler açısından olmazsa olmaz durumlardandır.

Kamuya açık olmayan, herkes tarafından hukuka uygun yollarla ulaşılması mümkün olmayan bilgiler gizli bilgidir. Bir şirketin ticaret sicil kaydı ile ilgili bir takım bilgiler, örneğin hangi ticaret odasına kayıtlı olduğu, kuruluş tarihi, ortakları vs. gibi bilgiler kamuya açık olup herkes tarafından rahatlıkla ulaşılacak bilgiler olduğundan dolayı gizli değildirler. Buna karşılık, bir şirketin başka bir şirket ile yapmış olduğu işbirliğinin içeriği ile ilgili bilgiler,

---

³⁷ Şenyüz, s. 474.

³⁸ "Aşağıda yazılı kimseler görevlerinden ayrılırsa dahi, görevleri dolayısıyla kişilerin ve bu kişilerle ilgili kimselerin şahıslarına, muamele ve hesap durumlarına, işlerine, işletmelerine, servetlerine ve mesleklerine ilişkin olarak öğrendikleri sırları ifşa edemezler ve kendilerinin veya üçüncü şahısların yararına kullanamazlar:

- Koordinasyon Kurulu Başkan ve üyeleri, denetim elemanları ile Kurul personeli.
- Bilgilerine ve ihtisaslarına başvuru alan kişiler.
- Bu bilgileri görevleri dolayısıyla öğrenen diğer kamu görevlileri."

³⁹ Bayraklı, s.85.

örneğin işbirliğinin kapsamı, süresi, mali yükümlülükleri vs. gibi bilgiler ilgili şirketler açısından gizli bilgilerdir.

Ticari sır ile ilgili olarak mevzuatımızda açıkça bir tanımlama bulunmamakla birlikte Ticarî Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısında ticari sırrın tanımı ilk defa yapılmıştır. Bu tasarı kanunlaşmamış olmakla birlikte bize ticari sırrın tanımı konusunda bir fikir verebilmektedir. Buna göre *“Ticarî sır: Bir ticarî işletme veya şirketin faaliyet alanı ile ilgili yalnızca belirli sayıdaki mensupları ve diğer görevlileri tarafından bilinen, elde edilebilen, özellikle rakipleri tarafından öğrenilmesi halinde zarar görme ihtimali bulunan ve üçüncü kişilere ve kamuya açıklanmaması gereken, işletme ve şirketin ekonomik hayattaki başarı ve verimliliği için büyük önemi bulunan; iç kuruluş yapısı ve organizasyonu, malî, iktisadî, kredi ve nakit durumu, araştırma ve geliştirme çalışmaları, faaliyet stratejisi, hammadde kaynakları, imalatının teknik özellikleri, fiyatlandırma politikaları, pazarlama taktikleri ve masrafları, pazar payları, toptancı ve perakendeci müşteri potansiyeli ve ağırları, izne tâbi veya tâbi olmayan sözleşme bağlantılarına ilişkin veya bu gibi bilgi ve belgeleri”* ifade etmektedir.

Doktrinde de ticari sır *“bir ticari işletme ve şirketin faal olduğu alanla ilgili olarak belli sayıdaki mensuplarınca bilinen, rakiplerince bilinmemesi gereken ve üçüncü kişilere (kamuya) açıklanmaması gereken, işletmenin başarısı için gerekli olan bilgi olduğu”*⁴⁰ şeklinde tanımlanmaktadır.

Bu tanımlamadan hareketle bir bilginin ticari sır olarak nitelendirilebilmesi için birtakım unsurların olması gerektiği ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda, ticari sır denilebilmesi için öncelikle bir işletme veya şirket ile ilgili bir bilgi olması gerekir, bu bilginin işletme veya şirketin ticari faaliyeti ile ilgili olması gerekir, ticari olan bu bilginin bir değer ifade etmesi gerekir, bilgi gizli olmalıdır, bilginin saklanması konusunda kişinin menfaati olması gerekir, bilginin açıklanması konusunda bir irade beyanı olmamalıdır diğer bir ifade ile bilgi sahibi ilgili bilgiyi sır olarak saklama yönünde iradesini kullanmalıdır. Bu unsurları genel olarak inceleyecek olursak;

- Ticari sır nitelendirmesi yapılabilmesi için öncelikle bir **işletme veya şirketin ticari faaliyeti ile ilgili** olan ve **sır niteliğinde** bir bilginin olması gerekir. Aynı zamanda bu bilginin işletme ya da şirketin ticari hayattaki devamlılığı ve başarısını direkt olarak etkileyebilecek nitelikte olması gerekir. Örneğin, bir şirketin üretimini yapmış olduğu ürün ile ilgili formül ticari sır niteliğindedir. Çünkü bu bilginin duyulması durumunda şirketin rakip firmalar ile rekabet etme gücü zayıflayabilir.

---

⁴⁰ Turanboy, Asuman (2006) **Ticari Sır**, Prof. Dr. Tuğrul Ansay’a Armağan, 2006, s.368

- Bu durum aynı zamanda ticari sır niteliğindeki bilginin **ticari değer ifade etmesi** gerektiği sonucunu doğurur. Bu ise bilgiyi elde eden açısından değil ticari işletme ya da şirket için bir değeri ifade etmektedir. Diğer bir ifade ile alıcı açısından değerli olmayan ancak şirket hakkında değerli bir bilginin ifşa edilmesi de ticari sırrın ifşası anlamındadır⁴¹. Aynı zamanda bu bilginin sahibi tarafından fiilen kullanılmaması onun ticari bir değeri olmadığı anlamına gelmemektedir. Örneğin, sağlık sektöründeki bir şirketin yurt dışında ürün sattığı şirketlerin listesinin inşaat sektöründeki başka bir şirketin eline geçmiş olması durumunda ticari bir sırrın ifşası söz konusu olmaktadır. İnşaat sektöründeki bir firma için değer arz etmeyen müşteri listesi ilgili şirket açısından değerlidir ve onun ticari sırrıdır.
- Ticari sırların unsurlarındaki **menfaat** faktörü de ayrı bir önem arz etmektedir. Çünkü ticari bilginin sır olarak saklanması işletme ya da şirketin menfaatinin olması demek, işbu bilgilerin üçüncü kişiler tarafından öğrenilmesi durumunda sır sahibinin zarar görebilecek olması demektir. Üçüncü kişilerce öğrenilmesinden kasıt, kişinin ticari bilgilerinin kendisinin iradesiyle beyan ettikleri dışındaki kişilerce bilinmemesini ifade etmektedir. Bu açıdan bakıldığında ticari sırrın unsurlarından **gizlilik tam bir gizlilik değil, kısmi bir gizlilik** olarak da nitelendirilebilir. İşletme, şirket ya da tacirin kendisinin ve çalışanlarının veya iş ortaklığı yaptığı kişilerin veyahut da alım satım ilişkisindeki diğer tarafın sahip olduğu bilgiler iş bu bilgilerin gizli ya da sır olma niteliğini ortadan kaldırmaz. Ticari bilgiler birden fazla kişi tarafından bilinmekte ancak herkes tarafından bilinmesi gibi durum söz konusu olmadığından dolayı ticari sır kapsamında değerlendirilmektedir. Bu konuda Yargıtay'ın bir kararında⁴² ticari sır ile ilgili olarak *“ticari sır kavramının en önemli unsurunun toplumun bilgisi dâhilinde olmama veya ilgili alanda rakip firmalarca bilinmeme şartının olduğu”* belirtmiştir. Ürün maliyet ve fiyatlandırma bilgileri, proje çizimleri, işletmeye ait planlamalar, mühendislik raporları ve projeleri gibi bilgiler ticari sır kapsamında değerlendirilmektedir.
- Gizlilik ile ilgili olarak belirtilmesi gereken diğer bir husus da işletme, şirket ya da **tacirin ticari nitelikteki bilgilerin saklanması konusunda tedbir alması** ile ilgilidir. Ancak burada kastedilen makul nitelikteki önlemlerin alınmasıdır, ticari sır sahibine aşırı maddi yük getirecek

---

⁴¹ Aksi görüş için, bkz. Gürbüz Usluel, Aslı Elif (2009), **Türk Özel Hukukunda Özellikle Anonim Şirketlerde Ticari Sırrın Korunması**, 1. Baskı, Ankara, Vedat Kitapçılık, s. 41.

⁴² Yargıtay 11. Hukuk Dairesi, E:2004/7827, K:2005/5755, T:02.06.2005

önlemlerin bunun dışında olduğu açıktır⁴³. Burada nelerin alınabilecek önlem olduğu nelerin bunlar dışında olduğu da ticari örf ve adetlere göre belirlenebilmektedir. Örneğin, iş sözleşmesi, ortaklık ya da partnerlik sözleşmesi imzalanırken sözleşmede bilgilerin gizliliği ile ilgili hükümler konulması veya sır niteliğindeki bilgileri ayrı bir belge şeklinde imzalanması ve saklanması, vs. Ancak hayatın olağan akışı ve ticari örf ve adetler gereğince ticari bir bilginin gizli kalması gereken durumlarda işverenin ya da tacirin herhangi bir şekilde gizli kalacağına dair işçisini veya karşı tarafı açıkça uyarmanın olması onun bu bilgilerinin ifşa etmesini haklı kılmaz. Bu gibi durumları da ticari sırrın ifşası olarak değerlendirmek gerekir.

Bütün bu unsurları da göz önüne aldığımızda ticari sırrı, bilinmesi halinde bir şirket ya da tacirin rakiplerine veya 3. kişilere karşı ekonomik ve ticari anlamda zor durumda kalacağı bilgiler olarak tanımlamamız mümkündür. Ancak şunu da unutmamak gerekir ki, ticari sır nitelendirmesi yapabilmek için şirketin gizli tutma iradesinin olması tek başına bir bilginin sır olarak nitelendirilmesinde yeterli değildir⁴⁴. Aynı zamanda bu bilginin işletme ya da şirket için değerli olması ve kamuya mal olmamış veyahut da özelliği gereği herkes tarafından bilinebilecek nitelikte olmaması gerekir. Bundan dolayı da bir bilginin ticari bir sır olup olmadığı her olayda ayrı ayrı değerlendirilmelidir.

Tacirin, işletmenin ya da şirketin ticari sırrının korunması ile ilgili olarak Türk Ticaret Kanununun 54 ve devamı maddelerinde düzenlenen haksız rekabet hükümleri uygulanmaktadır. Hangi fillerin haksız rekabet olarak nitelendirileceği TTK m.55'te belirtilmiş olup bunlar sınırlı şekilde sayılmamıştır⁴⁵. Kanun hükmünde de açıkça görüleceği üzere, belirtilen durumlar başlıca haksız rekabet oluşturan fillerdir. Bunlarla aynı kapsamdaki başka bir fiil de haksız rekabet olarak değerlendirilebilecektir.

Ticari sırlarla alakalı olarak da aynı maddenin d) bendinde şu ifadelere yer verilmiştir “üretim ve iş sırlarını hukuka aykırı olarak ifşa etmek; özellikle, gizlice ve izinsiz olarak ele geçirdiği veya başkaca hukuka aykırı bir şekilde öğrendiği bilgileri ve üretenin iş sırlarını değerlendiren veya başkalarına bildiren dürüstlüğü aykırı davranmış olur”. Buradan da açıkça görülmektedir ki herhangi bir şekilde ticari sırların ifşa edilmiş olması TTK'ya göre haksız rekabet olarak nitelendirilmekte ve ona göre de yaptırımlar uygulanabilmektedir. Ancak kanun hükmünde ticari sırların gizlice ve izinsiz olarak ele geçirilmesinden veya hukuka aykırı şekilde öğrenilmesinden bahsetmiştir. Her ne kadar kanun

---

⁴³ Gürbüz Usluel, s. 37.

⁴⁴ Gürbüz Usluel, s. 10

⁴⁵ Bilge, Mehmet Emin (2005) **Ticari Sırların Korunması**, 2. Baskı, Ankara, Asil Yayın Dağıtım, s. 53.

hükümünde bu şekilde bir ifade tarzı kullanılmış olsa da üretim ya da iş ile ilgili olarak hukuka uygun şekilde elde edilen bir takım bilgilerin ifşası durumu da ticari sırların ifşası kapsamında değerlendirmek gerekir⁴⁶. Bir işleme ya da şirkete ait bir bilgiye kendi bünyesinde çalışan kişilerin ulaşması hukuka uygun olabilmektedir. Ancak bu bilgiyi ilgili kişilerin başka işletme ya da şirketler lehine kullanmaları durumunda ticari sırrın ifşasının söz konusu olması gerekmektedir. Buna karşılık bu konuda Yargıtay aksi yönde karar vermiştir.11. Hukuk Dairesi hüsnüniyet kurallarına uygun olarak elde edilmiş sıklardan yararlanma durumunun hukuka aykırı sayılmayacağı, bundan dolayı da gizli bilgilerin iyi niyet kurallarına aykırı olarak elde edip, bunun istismar edildiğini söylemenin mümkün görünmediği yönünde karar vermiştir⁴⁷.

Bununla birlikte, TTK m.527'de genel anlamdaki sır saklama yükümlülüğünden bahsedilmektedir. Bu madde yanında aynı kanunun 404. maddesinde de denetçilerin sır saklamasından doğan sorumluluğu ile ilgili hükümler mevcuttur. Aynı zamanda TTK 447. maddede bilgi alma hakkı ile ilgili düzenlemeler yapılırken, anonim şirket pay sahiplerinin isteyeceği bilgilerle ilgili olarak kısıtlama şirket sırlarına yöneliktir (TTK m. 437, f.3). Talep edilen bilginin verilmesi halinde şirket sırlarının ifşa edilecek veya korunması gereken diğer şirket menfaatleri tehlikeye düşecek olması durumunda genel kurul pay sahiplerinin bilgi isteme taleplerini reddedebilir. Aynı maddenin 4. fıkrasında da şirketin ticari defterleri ve yazışmalarının incelenebilmesi de genel kurulun vereceği açık izin veya yönetim kurulunun bu konuda vereceği karar ile olabilmektedir. Tüm bu düzenlemeler de bize göstermektedir ki TTK ticari sırların korunması ve gerekli görüldüğü takdirde izinle paylaşılması konularında birtakım düzenlemeler⁴⁸ getirmiştir.

Ticari sırların korunması konusunda Rekabetin Korunması Hakkındaki Kanunda(RKHK) da düzenlemeler mevcuttur. Rekabet kurumunda görev yapan personel görevi icabı işletme ve şirketlerin rekabet hukuku kapsamında üçüncü kişilerin bilmemesi gereken bir takım bilgileri öğrenebilmektedirler. Ancak bu

---

⁴⁶ Bilge, s. 53.

⁴⁷ Moroğlu, Erdoğan / Kendigelen, Abuzer (2014) **İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat**, 10. Baskı, İstanbul, XII Levha, s.104. "...davalının, davacı firmada çalışmış olduğu dönemde, patent haklarına konu teknik haricinde, elde ettiği gizli bilgilerin ne tür bilgiler olduğu ve bunların mahiyetine dair belge ya da açıklamaya rastlanmadığı, davalının, davacının izni olmaksızın onun gizli tuttuğu bilgileri, hüsnüniyet kaidelerine aykırı olarak elde ederek, haksız yere faydalandığı kanaati oluşturan bir unsur bulunmadığı, hüsnüniyet kurallarına uygun olarak elde edilmiş sıklardan yararlanma ise hukuka aykırı sayılmayacağı, bu nedenle, davalının, davacının gizli bilgilerini iyi niyet kurallarına aykırı olarak elde edip, bunu istismar ettiğini söylemenin mümkün görünmediği gerekçeleriyle davanın reddine karar verilmesi yerindedir."

⁴⁸ Çalışmamız kapsamında bu maddelerle ilgili detaylara girilmeyecek olup sadece ticari sır ile ilgili hükümleri belirtmek amacıyla kısa açıklamalar yapılmıştır.

bilgilerin korunması esası gereğince RKHK'nun 25. maddesine göre Rekabet Kurulu üyeleri ve personeli Kurumla ilgili gizlilik taşıyan bilgileri ve bu Kanunun uygulanması sırasında öğrendikleri teşebbüs ve teşebbüs birliklerinin ticari sırlarını görevlerinden ayrılmış olsalar bile ifşa edemezler, kendilerinin veya başkalarının menfaatine kullanamazlar. Ancak bu tür bilgileri kullanmaları durumunda kendileri hakkında ne gibi bir yaptırımın öngörüldüğü kanunda açıkça belirtilmemiştir. Buna karşılık RKHK m.60 gereğince Kurul başkan ve üyeleri ile personeli görevleriyle ilgili olarak işlemiş oldukları suçlardan dolayı cezai sorumluluk açısından kamu görevlisi sayılmış olduklarından dolayı, herhangi bir şekilde 25. maddenin ihlal edilmesi durumunda da kamu görevlilerinin sorumluluğu ile ilgili hükümler uygulanması gerekir. Ancak aynı maddedeki açık hüküm gereğince bu kişiler hakkında 4483 sayılı Memurlar ve Diğer Kamu Görevlilerinin Yargılanması Hakkında Kanun hükümleri uygulanamaz.

Ticari sırrın ihlalinden bahsedilmek için, yukarıda özellikleri sayılmış olan bilgilerin haksız olarak elde edilmiş olması ve bu bilgilerin haksız şekilde kullanılması ve haksız olarak ifşa edilmiş olması gerekmektedir.

Doktrinde her ne kadar *“vergi mahremiyeti ile mükelleflerin ticari sırlarının korunması amaçlanmıştır”*⁴⁹ veya *“vergi gizliliğine ilişkin hükümler ticari hayatın korunmasına yöneliktir”*⁵⁰ şeklinde görüş yer almış olsa da ticari sır ile mali sır ya da vergi mahremiyeti birbiriyle çok ilişkili ancak farklı durumları ifade etmektedir. Vergi mahremiyeti ile ilgili düzenlemede mükelleflerin işletmelerine yönelik olarak birtakım bilgilerin öğrenilmesinden bahsedilmekle birlikte, burada mükelleflerin mali açıdan veya vergisel açıdan zor durumda bırakılma durumu ön plandadır. Buna karşılık, ticari sırrın kapsamı daha geniş olup, işletme ya da şirketi mali açıdan zor duruma sokmamakla birlikte ticari itibarını zedeleyecek nitelikteki bir bilgi de ticari sır kapsamında değerlendirilebilmektedir.

Ticari sır ile vergi mahremiyeti arasındaki ilişkiye bakılacak olursa şu sonuca varmamız mümkündür. Vergi sırrı veya mahremiyeti olarak nitelendirilecek bilgilerin kanunda sayılı belirli kimseler tarafından ifşa edilmiş olması hukuka aykırı olup, yaptırım gerektirmektedir. Bu açıdan bakıldığında bu suçu sadece idari kadrolarda görev yapan kişiler(memur, işçi, vs. gibi) işleyebilmektedirler. Diğer bir anlatımla belirli görevdekilere mahsus (özü) bir suç şeklidir. Şirket bünyesindeki bir işçi veya ortak bu suçun faili olamaz ancak ticari sır konusunda durum daha farklıdır. Herhangi bir işyerindeki işçi kendi menfaati için veya 3. kişilerin menfaati için sır niteliğindeki bilgileri açıklayabilir ve bunun sonuçlarına

---

⁴⁹ Aslan, Memduh (2008) **Türk Vergi Sisteminde Cezai Yaptırımların Etkinliği**, 1. Baskı, Ankara, Maliye ve Hukuk Yayınları, s.42.

⁵⁰ **Edizdoğan/ Taş/ Çelikkaya**, s.163.

da katlanmak durumundadır. Ancak bu konudaki şu detaya da dikkat çekmek gerekmektedir. Vergi kaçırmanın önlenmesini sağlamak amacıyla 1905 sayılı Kanun⁵¹ hükümlerine istinaden ihbar ikramiyesi ödenmektedir. Bu kapsamda şirket bünyesindeki bir muhasebeci ya da bir işçinin şirketin vergi kaçırdığına dair somut bilgiler vererek ihbarda bulunması halinde diğer şartların da gerçekleşmesi durumunda ihbar ikramiyesine hak kazanmaktadır. Böyle bir durumda ihbar eden kişi şirketle ilgili sadece mali bilgileri mi ifşa etmiştir yoksa şirketin ticari sırrını da ifşa etmiş midir şeklindeki sorunun cevaplandırılması önem arz etmektedir. Bu soruya Yargıtay olumsuz cevap vermiştir⁵² ve “... vergi mükelleflerinin, kanunlar icabı mecbur buldukları vergileri tam ve zamanında vermeleri esas olup aksi halde devletin bunu temin için gerekli araştırmaları ve işlemleri yapması yetki ve görevi icabı olduğu cihetle, vergi kaçırmanın ve bunun yöntemlerinin kanunla korunan iş sırrı olarak kabulü, bir kanunla gayrimeşru kabul edilenin bir diğer kanunla korunması olur ki; kanun vazının amacının bu olmadığı aşıkardır. Bu sebeplerle; sanığın eylemi daha önce ortağı ve muhasebecisi olduğu şirketin vergi kaçırdığını resmi makamlara ihbar etmekten ibaret olup mahkemenin kabulü de bu yönde olduğuna göre, bu eylemin Türk Ticaret Kanununun 363. maddesinde yaptırım altına alınan iş sırrının korunması ile ilgili olmadığı dikkate alınmaksızın beraati yerine yazılı gerekçelerle mahkûmiyet kararı verilmesi, Yasaya aykırı ...” şeklinde karar vermiştir. Bu açıdan bakıldığında da vergisel bir durumun işçi ya da muhasebeci tarafından yetkili makamlara ifşa edilmiş olması durumunda, 1905 sayılı Kanun hükümlerine uymak şartıyla, ticari sırrın ifşası veya vergi mahremiyetinin ihlali söz konusu olmamaktadır⁵³.

Ticari sır kavramı işletmelerin ve şirketlerin, ticari, ekonomik ve mali durumlarını etkileyebilecek nitelikte olabilmektedir. Ticari sır denildiğinde her türlü tacir, işletme ve şirketler için geçerli olan, bunların ticari hayatlarına ilişkin bilgiler kapsamına girdiği halde müşteri sırrında ticari şirketler yanında belirli sektörlerde, özellikle bankacılık ve/veya finans sektöründe, faaliyet gösteren şirketler kapsam dâhilindedir. Bu sektörlerde faaliyet gösteren şirketlerin sırları da her halükarda ticari sır kapsamında değerlendirileceği için, müşteri sırrını da ticari sır kapsamında değerlendirmek mümkündür⁵⁴. Ancak buradaki

---

⁵¹ 26.12.1931 tarih ve 1905 sayılı Menkul ve Gayrimenkul Emval ile Bunların İntifa Haklarının ve Daimi Vergilerin Mektumlarını Haber Verenlere Verilecek İkramiye Hakkında Kanun

⁵² Yargıtay 8. Hukuk Dairesi, E:1987/1469, K:1987/2337, T:17.03.1987, <www.kazancı.com> s.e.t.23.02.2017.

⁵³ Ancak bu durumda işçinin veya muhasebecinin vermiş olduğu bilgilerin gerçeği yansıtmaması durumunda işletme ya da şirket ilgililer hakkında hukuki ve cezai sorumlulukla ilgili işlemlerin yapılmasını talep edebilirler. Burada korunmak istenen amaç kamu menfaatidir, vergi kaçırmanın önlenmesidir. Ancak bu amaçtan hareket edilerek yapılan bir düzenlemenin de mükellefler aleyhine kullanımı önlemek amacıyla mesnetsiz ihbarlar olması durumunda ihbarda bulunanlar ile ilgili hukuki ve cezai işlemler yapılmaktadır.

⁵⁴ **Turanboy**, s.364

nüans bilginin kim tarafından ifşa edildiği ile ilgilidir. Eğer bankacılık ve/veya finans sektöründeki bir şirket müşterilerine ait bilgileri ifşa etmiş ise bu durumda ticari sırdan değil müşteri sırrının ifşasından bahsederiz. Ancak, ilgili sektördeki şirketin müşterilerinin sırrı başka şirketler tarafından elde edilmiş ise bu durumda ticari sırrın ifşası söz konusudur⁵⁵. Müşteri sırrı da ticari sır ile iç içe geçmiş konumdadır.

Müşterilerinin menfaatlerinin korunması ve onların şirketlere olan güvenin devam etmesi açısından müşteri sırrı önemlidir. Her ne kadar banka ve/veya finans sektöründeki şirketler açısından önem arz etse de müşteri sırrının ne olduğu ile ilgili bir tanım Bankacılık Kanununda⁵⁶ yer almamaktadır. Doktrinde⁵⁷ farklı şekillerde tanımlanabilen müşteri sırrı, işletmelerin ticari faaliyetleri sırasında müşterileri ile ilgili olarak öğrendikleri, gizli tutmak zorunda oldukları bilgileri ifade etmektedir⁵⁸. Müşterilerinin iktisadi durumları, ödeme güçleri, yatırımları ve kredileri gibi bilgiler bu kapsamda değerlendirilebilmektedir.

Bu konuda bizlere yol gösterici nitelikte olabilecek olan bir tanımlamayı Ticarî Sır, Banka Sırrı ve Müşteri Sırrı Hakkında Kanun Tasarısı'nın 2. maddesinde görmekteyiz. Buna göre, *“ticarî işletme ve şirketlerin, bankaların, sigorta şirketlerinin, sermaye piyasasında ve malî piyasalarda faaliyet gösteren aracı kurumların, kendi faaliyet alanlarıyla ilgili olarak müşterileri ilişkilerinde, müşterinin şahsî, iktisadî, malî, nakit ve kredi durumuna ilişkin doğrudan veya dolayısıyla edindikleri tüm bilgi ve belgeler”* müşteri sırrı olarak değerlendirilmektedir.

Müşteri sırrı olarak ifade edilen bilgiler müşterinin ilgili banka, finans kuruluşu vs. irtibata geçerken vermiş olduğu bilgiler olabildiği gibi, ilgili şirketler ile herhangi bir sözleşme ilişkisi kurulmadan önceki bilgilerini de kapsamaktadır. Diğer bir ifade ile bankanın müşterisi ile ilgili olarak edinmiş olduğu tüm bilgiler⁵⁹ müşteri sırrı kapsamına girmektedir. Bir banka müşterisine kredi vereceğinde, müşterisinin gayrimenkulleri, mal varlığı, maaşı hakkında bilgi sahibi olabilmektedir. Hatta daha önce aldığı krediler hakkında da bilgi sahibi olabilmektedir. Bu çerçevede, eğer banka müşterisinin kendisi ile sözleşme yapmadan önceki durumlarına ilişkin bilgileri paylaşır ise bu durumda müşterisinin sırrını ifşa etmiş olur ve cezalandırılması gerekir.

5411 Sayılı Bankacılık Kanununun 73. maddesinde bankaların müşterilerine ait sırların açıklanmasını yasaklamıştır. Ancak kanunun açık düzenlemesinden

---

⁵⁵ Bilge, s.35.

⁵⁶ 19.01.2005 tarih ve 25983 nolu Resmi Gazete.

⁵⁷ Bkz. Reisoğlu, Seza (2007), **Bankacılık Kanunu Şerhi**, Cilt II, Ankara, Yaklaşım Yayınları s. 993. Alıcı, Yaşar (2007), **Bankacılık Kanunu Şerhi**, İstanbul, Beta Yayınevi, s.791.

⁵⁸ Bilge, s. 34.

⁵⁹ Turanboy, s.364.

de anlaşılacağı gibi “*kanunen açıkça yetkili kılınan mercilere*” verilen müşterilere ait sırlar sırrın ifşası olarak nitelendirilemez. Örneğin, 5549 sayılı Suç Gelirlerinin Aklanmasının Önlenmesi Hakkında Kanun 2. maddesi gereğince bankalar bildirim yükümlülüğü altındadırlar. Bildirim yükümlülüğünün kapsamına müşteriye ait ticari, mali vs gibi konulardaki bilgiler girmektedir. Bir banka müşterisi ile ilgili olarak Kanun gereğince bildirimde bulunduğu müşteri sırrını ifşa etmiş sayılmamaktadır.

II. KİŞİSEL VERİLER İLE VERGİ MAHREMİYETİ İLİŞKİSİ

Kişisel verilerin korunması hakkı sayesinde bireye ilişkin verilerin toplanması, işlenmesi ve devri esnasında bireylerin temel hak ve özgürlükleri ile bireylerin kendilerine ait verilerle ilgili olarak karar verme özgürlüğü korunmaktadır⁶⁰. Bu hak Anayasa’da kişilere tanınmış olup, özel hayatın gizliliği kapsamında değerlendirilmektedir.

Özel hayatın gizliliği ile ilgili temel düzenleme Anayasa’nın 20. maddesinde olmakla birlikte, farklı kanunlarda kendi uygulama alanları içerisinde özel hayat, mahremiyet, sır saklama yükümlülüğü vs. gibi düzenlemeler bulunmaktadır. Ancak bu düzenlemelerin gelişen ekonomik, sosyal ve teknolojik hayat karşısında yeterli olmaması ve bu eksikliğin kapatılması amacıyla 24 Mart 2016 tarihinde 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu (KVKK) kabul edilmiştir. Kişilerin özel hayatının gizliliğinin yanında temel hak ve özgürlüklerinin de korunmasının sağlanması amacıyla hareket edilmiştir.

İlgili Kanun ve vergi mahremiyeti ile ilgili değerlendirmeler yapılmadan önce veri ne demektir, bu çerçevede kişisel veri ne demektir sorularının cevaplarının verilmesi gerekmektedir.

Veri, bilgisayar tarafından üzerinde işlem yapılabilen her türlü değeri⁶¹ ifade eden bilgidir, diğer bir anlatımla somut bir gerçekliğe dayanan her türlü bilgi veriyi ifade eder⁶². Her ne kadar farklı devlet uygulamalarında değişik tanımlamalar ile karşılaşılması mümkün olsa da korunan değer açısından bir farklılık olmadığı görülebilmektedir⁶³. Verilerin kullanılması sadece kanunda belirtilen durumlarda ve yine kanunda belirtilmiş kişiler vasıtasıyla gerçekleştirilebilir⁶⁴.

---

⁶⁰ Şimşek, s.120-121.

⁶¹ 5651 sayılı **İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun, m-2, f.1,k.**

⁶² Selçuk, Turan Hasan, **50 soruda Kişisel Verilerin Korunması**, s. 1, İstanbul, <www.hsturan.com>

⁶³ Henkoğlu, Türkay (2015) **Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması**, 1. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, s.28.

⁶⁴ **Seer**, s.377.

Bu konuyla ilgili olarak Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi'nin 95/46/CE nolu Direktifi'nin 2-a)⁶⁵ maddesinde “*kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişi ile ilgili her türlü bilgi*” kişisel veri olarak nitelendirilmiştir. Bu verinin doğrudan veya dolaylı olarak elde edilmiş olmasının önemi bulunmamaktadır. Her ne kadar bu Direktif 2016/679 sayılı Avrupa Konseyi Yönetmeliği⁶⁶ ile iptal edilmiş olsa da kişisel veri ile ilgili tanımlamada hareket noktası olmuş, kapsamı aynı kalmıştır. Ancak ilgili yönetmeliğin 4. maddesinde tanımlaması yapılan kişisel verinin kapsamına nelerin girebileceği önceki 95/46/CE Direktifine göre biraz daha detaylı belirtilmiştir. Bu çerçevede, kişinin ismi, kimlik numarası, ikametgah yerine yönelik bilgiler, kişinin elektronik ortamdaki bilgileri ve kişinin kimliğini ortaya çıkarmaya yönelik her türlü bilgi kişisel veri kapsamında değerlendirilmiştir.

Bu kapsamda KVKK'da kabul edilen tanım da Avrupa Konseyinin yönetmeliği ile aynı yönde olmuştur. Kanunun 3. maddesi “*Kimliği belirli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi*” kişisel veri şeklinde tanımlamıştır. Kişisel Verilerin Otomatik İşleme Tabi Tutulması Karşısında Bireylerin Korunmasına Dair 108 sayılı Avrupa Konseyi Sözleşmesi'nin 2. maddesinde de aynı tanımlama yer almaktadır.

Kanunun bu ifadesinden de anlaşıldığı gibi koruma sadece gerçek kişilere yönelik olup tüzel kişiler koruma kapsamında değildir. Bu açıdan vergi mahremiyetinden farklılık arz etmektedir. KVKK'dan farklı olarak VUK m.5'te kanun koyucu *mükellef ve onunla ilgili kimseler* ifadesini kullanmıştır. Benzer bir durum 6183 sayılı Kanunun 107. maddesinde de *amme borçlusu ve onunla ilgili kimseler* ifadesi ile karşımıza çıkmaktadır. Her iki düzenlemeden de mahremiyeti korunacak veya sırrı saklanacak olanların sadece gerçek kişiler ile sınırlı olmadığı, hem gerçek hem de tüzel kişilerin bu haktan yararlandığı sonucuna ulaşabilmekteyiz. Çünkü vergi kanunlarımızda mükellefiyet tesisi hem gerçek hem tüzel kişilere yönelik olmaktadır.

Vergi hukuku kapsamında vergi sırrı, mali sır ya da mali veri gibi terimlerin tanımlaması yapılmamış olup mahremiyet kapsamındaki bilgiler hem VUK hem de 6183 sayılı Kanunda iki ayrı maddede düzenlenmiştir. Bu maddelerin kapsamları ve yükümlü olanlarla ilgili açıklamalar çalışmamızın birinci bölümünde yapılmıştır. Ancak ulusal ve uluslararası hukuktaki kişisel verilerin korunması hususundaki gelişmeler göz önüne alındığında uygulamada da kolaylık ve uyum sağlaması açısından vergi hukukunda da veri ile ilgili bir

---

⁶⁵ 95/46/EC Sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifi <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/?uri=celex%3A31995L0046>> s.e.t. 23.02.2017

⁶⁶ 27 Nisan 2016 tarih ve 2016/679 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Yönetmeliği <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679>> s.e.t. 23.02.2017

tanımlamanın yapılması ve bunun kapsamının belirlenmesi uygun olabilir. Bundan dolayı içerik olarak birbirine yakın hükümler içeren VUK m.5 ve 6183 sayılı Kanun m.107'yi birlikte kapsayacak şekilde, vergi hukuku kapsamında korunması gereken bilgileri/verileri ifade etmek amacıyla “*mali veri*” ifadesi kullanılabilir. Bu sebeple, kişisel veriler terimi ile uyumlu olmasını da sağlamak amacıyla, mükelleflerin vergisel ve mali durumlarına yönelik bilgileri ifade edebilmek adına çalışmamızın bundan sonraki kısımlarında “*mali veri*” terimi kullanılacaktır.

Mali veri kavramı mükelleflerin sadece finansal durumlarına yönelik değil vergisel durumlarına yönelik bilgileri de kapsmalıdır. Her ne kadar kanun koyucu KVKK'nun 28. maddesindeki istisnaları sayarken “*bütçe, vergi ve mali konulara ilişkin olarak*” ifadesini kullanmış olsa da biz çalışmamızda mali veri kavramını kullanacağız. Bu şekilde üst başlık gibi bir ifadenin kullanılmasının, her ne kadar literatür açısından yeni de olsa, çalışmalar açısından kolaylık sağlayabileceğini düşünmekteyiz. İleride daha da geliştirilmesi, farklı fikirlerin oluşması mümkün olmakla birlikte mali veriyi, yürürlükteki mevzuat hükümlerinden de hareketle şu şekilde tanımlamamız mümkündür. “*Mali veri, bir mükellefin kendisi ve çevresi ile ilgili olarak vergisel, mali ve ekonomik durumu yanında şahıslarına, mesleklerine, işlerine, servetlerine, muamele ve hesap durumlarına yönelik her türlü bilgiyi ifade eder.*”

Bu tanımlamanın bizlere korunması gereken mali veriden ne anlaşılması gerektiği konusunda ışık tutacağı kantindeyiz. Çünkü mükelleflerin mali verilerinin korunması, mahremiyetlerinin ihlal edilmemesi devletin üzerine düşen bir yükümlülük, mükellefler için de bir haktır. Vergi mahremiyeti ile ilgili düzenleme hem mükellef hem de idare açısından olumlu sonuçlar doğurmaktadır⁶⁷. Mükellefler kendileri ve onlarla ilgili kişilerle ilgili bilgilerin korunduğuna olan güven ile rahat şekilde bilgi paylaşımında bulunmaktadır; bunun sonucu olarak da idare doğru bilgilere sahip olduğundan dolayı da vergilendirme işlemlerini kolaylıkla gerçekleştirebilmektedir.

KVKK kapsamında kişisel veri nitelendirmesi yapılabilmesi için; bilginin öncelikli olarak gerçek bir kişiye ilişkin olması ve bilginin ilgili kişi ile doğrudan veya dolaylı olarak ilişkilendirilmesi gerekir. Kişi ile ilişkilendirme kişinin kimlik numarası ile yapılabileceği gibi, telefon numarası ya da fotoğrafı ile de yapılabilmektedir. Kişinin ismi verilmeksizin ona ilişkin başka bir takım bilgilerin verilmesiyle de kişi somut olarak ortaya çıkabiliyor ise bu da kişisel verilerin korunması kapsamında değerlendirilmelidir. Hem Avrupa Konseyinin 95/46/CE Direktifi hem de 2016/679 sayılı Yönetmeliğinde kişiyle ilişkilendirmeye

---

⁶⁷ Ünsal, Hilmi (2003) **Türk Vergi Hukukunda Vergi Mahremiyeti, Sağladığı Yararlar ve Uygulamada Karşılaşılan Güçlükler**, Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi, C.8,S.3, s.47.

yönelik bilgilerden bahsetmiştir. Bu çerçevede ikametgâh adresine yönelik bilgiler, kişinin elektronik ortamdaki bilgileri ile kişinin fiziki, fizyolojik, genetik, kültürel, ekonomik ve sosyal durumuna yönelik bilgiler kişi ile ilişkilendirmeye yönelik olarak kullanılabilir. Bu konuda İngiliz Bilgi Komiserliğinin yayınladığı rehberde göre vergi mükellefiyetine ve banka hesaplarına ilişkin bilgiler, kişisel veri kapsamında değerlendirilmiştir⁶⁸.

Bir kişisel veri bir tek kişi ile ilişkili olabileceği gibi birden fazla kişiye de ait olabilir. Bu durumlarda veri ile ilgili olarak bütün tarafların menfaatlerinin korunması gereklidir.

A. Kişisel ve Mali Verilerin Paylaşımı

Kişisel verilerin paylaşımı verinin ilişkili olduğu kişinin rızası ile gerçekleşebilecek bir durumdur. Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda da bu durum "açık rıza" şeklinde karşılığını bulmuş olup, belirli bir konuya ilişkin, bilgilendirilmeye dayanan ve özgür iradeyle açıklanan rızayı ifade etmektedir.

Açık rızayı bazı durumlarda kişiler farkına bile varmadan da verebilmektedirler. Özellikle internet üzerinden yapılan alışverişlerde genellikle kişisel bilgilerinizin alışveriş yaptığınız sitenin bağlı olduğu şirket, kurum, kuruluş, dernek vs. tarafından kullanılmasına izin verilebilmektedir. Bu tür durumlarda kanunun metninde belirtildiği gibi bilgilendirme yapıldı mı ona bakmak gerekmektedir. Böyle bir durumda kişinin açık rızasının olduğunun kabul edilebilmesi için yapılan işlemin sonuçlarının kavranabiliyor olması gerekir. Uygulamada da bu durum kişisel bilgilerinizin kullanılmasını kabul ediyorum ve kabul etmiyorum seçeneklerinden birinin işaretlenmesi şeklinde gerçekleşmektedir.

Açık rızanın alınmasının gerekmediği durumlar KVKK m. 5'te açıkça belirtilmiştir. Bu çerçevede, örneğin, kaybolan bir kişinin cep telefonu sinyalinin veya son yaptığı görüşmelerin detaylarının paylaşılması bir ihlal olarak nitelendirilmeyeceği gibi Kanunun kişisel verilerin işlenmesine imkân tanıyan durumlarda da ihlal yoktur.

Mali veriler açısından konuya baktığımızda, mali verilerin paylaşımının açıkça kanunda öngörüldüğü durumlarda bir veri paylaşımından bahsedilebilmektedir. Kanun koyucu hangi durumlarda hangi bilgilerin paylaşılacağını VUK 5. maddesinin 2.ve 3. fıkralarında açıkça belirtmiştir. Bunlar bir anlamda vergi mahremiyetinin istisnaları ya da vergi mahremiyetini ihlal suçunda hukuka uygunluk nedenleri olarak da nitelendirilebilmektedir. Bunları şu şekilde belirtmemiz mümkündür.

---

⁶⁸ Akgül, Aydın (2014) *Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması*, 1. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi, s.17

—**Vergi matrahlarının ve tarh olunan vergi miktarının ilan edilmesi:** Bunun hukuka uygunluk sebebi olarak nitelendirilmesinin nedeni VUK m.5'teki “*vergi güvenliğini sağlamak amacıyla Gelir Vergisi mükelleflerinin yıllık Gelir Vergisi, sermaye şirketlerinin Kurumlar Vergisi beyannamelerinde gösterdikleri matrahları (zarar dahil) ve beyanları üzerinden tarh olunan Gelir ve Kurumlar Vergileri ile mükelleflerin ad ve unvanları, bağlı oldukları vergi dairelerince beyannamelerin verildiği yıl içinde dairenin münasip yerlerine asılacak cetvellerle ilan olunur. Mükellefin bağlı bulunduğu teşekkül varsa, bu ilan orada da yapılır.*” şeklindeki ifadede kaynaklanmaktadır. Vergi Usul Kanunu'na 1980 yılında yapılan değişiklik ile girmiş olan bu düzenlemeden kasıt mükellefleri doğru beyanda bulunmaya teşvik etmektir denilebilir. Çünkü isimleri ilan edilen mükellefler diğer mükellefler tarafından görülme ihtimaline karşılık, itibar kaybı yaşamamak için doğru beyanda bulunma konusunda psikolojik baskı altına alınmaktadırlar. Her ne kadar maddede amacın vergi güvenliğini sağlamak olduğu belirtilmiş ise de uygulamada ilan konusunda idareye geniş yetki tanınmış durumdadır⁶⁹. Pratikte Vergi idareleri il bazında en çok vergi ödeyenleri⁷⁰, Maliye Bakanlığı da en çok vergi ödeyenlerin isimlerini her yılın Mayıs ayında açıklamaktadırlar. Bu açıklama hakkı kanundan kaynaklandığı için herhangi bir ihlal teşkil etmemektedir. Ancak isminin o listede olmasını istemeyen mükellefin dilekçe ile idareye başvurması mümkündür. Vergi idaresine açıkça başvurup isminin açıklanmaması talebinde bulunulması durumunda idarenin buna uygun hareket etme yükümlülüğü vardır. Bunun yanında Kanun metninde ilan olunacak olanlar sadece gelir vergisi mükellefleri ile Kurumlar vergisine tabi sermaye şirketleridir. Buradan da düzenlemenin Kurumlar vergisi mükellefi olup da sermaye şirketi dışında olan mükellefleri kapsamadığı sonucu çıkmaktadır⁷¹. Bundan dolayı kapsam dışındaki mükelleflerin matrah ve vergilerinin ilanı mahremiyet ihlali olarak değerlendirilir⁷².

—**Vergi ve cezaların Maliye Bakanlığınca ilan edilmesi:** 1998 yılında yapılan değişiklik ile mevzuatımıza girmiş olan bu düzenlemeye göre mükelleflerin vergi tarhına esas olan beyanları, vergi ve cezaları ile vadesi geçtiği halde ödenmemiş bulunan vergi ceza miktarları Maliye Bakanlığı tarafından açıklanabilmektedir. Bu durum mahremiyetin ihlali olarak değerlendirilmemektedir. Bu bilgilerin açıklanması ile ilgili usul ve esasları belirleyecek olan Maliye Bakanlığı 27.01.2001 tarihinde 293 nolu VUK Genel Tebliğini yayınlamıştır. Buna göre bakanlığın açıklayacağı listede mükellefin

---

⁶⁹ Çakır, Erdem Utku (2013), **Vergi Mahremiyetini İhlal Suçunda Hukuka Uygunluk Sebepleri**, TAAD, Yıl,4, Sayı 13(Nisan), s.364.

⁷⁰ **Taş**, s.109

⁷¹ Ünsal, s.34.

⁷² **Bayraklı**, s.68.

adı, soyadı veya ünvanı, vergi kimlik numarası, esas faaliyet konusu, borç toplamı, açıklamalar bulunması gerekmektedir. Açıklama kısmında ise mükellef ile ilgili olarak ödeme yapılması, yürütmenin durdurulması kararı verilmesi ve herhangi bir sebeple kamu alacağıнын terkinin durumları söz konusu ise yazılması gerekmektedir. Bakanlıkça belirlenen miktarları aşan mükelleflerin isimleri gelir idaresi başkanlığının internet sitesinden (www.gib.gov.tr) 1 ay süre ile ilan edilecektir. Hatta bu durum haber sitelerinde⁷³ vergi yüzsüzlerinin gelir idaresince açıklanması şeklinde yer almıştır. Bu ilan her ne kadar kanuni dayanaktan hareket ile gerçekleştirilmiş olsa dahi, medyada yer alış tarzı ve ifşası mükelleflerin olumsuz yönde etkilenmelerine sebep olabilmektedir. Devletin vergi güvenliği veya mükelleflerin haklarını de koruması gerektiği göz önüne alındığında bu tür uygulamaların yapılmasında hassas davranılmasında fayda vardır.

—Adli ve idari soruşturma yapan kamu görevlilerine ve bankalara bilgi ve belge verilmesi: Kamu görevlilerince yapılan adlî ve idarî soruşturmalar⁷⁴ ile ilgili olarak talep edilen bilgi ve belgeler ile bankalara, yapacakları vergi tahsiline yönelik bilgiler verilmesi vergi mahremiyetini ihlal etmez. Bir hakkın ispatı için mahkemeler tarafından zorunlu görülerek mükellef ile ilgili bilgilerin istenilmesi durumunda mahkemeye bilgi verilmesi tabiidir⁷⁵. Buna karşılık mükellefler ile üçüncü kişiler arasındaki sorunu çözmek amacıyla idareden bilgi talep edilmesi bu kapsamda değerlendirilmemektedir⁷⁶. Her ne kadar bu bilgileri alan kişilerin de aynı şekilde mahremiyet kuralına uygun davranmaları gerekiyor olsa da, mahkemelerin kural olarak kamuya açık olmasından dolayı bu bilgilerinin korunmasında sıkıntılar⁷⁷ ortaya

⁷³ <<http://www.haberler.com/gelir-idaresi-baskanligi-vergi-yuzsuzleri-2-3911547-haberi/>>

⁷⁴ Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü, 04.08.2000 tarih ve B.07.0.GEL.0.28/2803-5-803/37030 sayılı özelgesi: “Üniversitesi Hukuk Müşavirliğince adı geçen öğretim üyesinin adına kayıtlı işyerinde serbest meslek faaliyetinden dolayı mükellefiyet kaydının bulunup bulunmadığına yönelik olarak istenilen bilgilerin kamu görevlilerince yapılacak adli ve idari soruşturmalarla ilgili olarak talep edilen bilgi ve belgeler kapsamında değerlendirilmesi mümkün bulunmaktadır.”

⁷⁵ Gelir İdaresi Başkanlığı'nın Antalya Vergi Dairesi Başkanlığı, 06.08.2002 tarih ve B.07.4.DEF.0.07.11/VUK.02.137 sayılı özelgesi

⁷⁶ Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü, 01.04.1997 tarih ve B.07.0.GEL.0.28/2803-5-744/13562 sayılı özelgesi: “... üçüncü kişileri ilgilendiren herhangi bir araştırma dolayısıyla veya kendi aralarındaki herhangi bir hususu açıklığa kavuşturmak veya yine kendi aralarındaki ihtilafların, çözümlenmesine yardımcı olacak diğer mükelleflere ait bilgileri vergi dairelerinden veya Bakanlığımızdan isteyebileceklerine ve bu bilgilerinde verilebileceğine ilişkin bir hüküm 213 sayılı Vergi Usul Kanununda yer almadığı gibi, böyle bir mecburiyette bulunmamaktadır. Ancak, bir hakkın tespiti için mahkemeye zorunlu görülerek istenilmesi halinde, mahkemelere bilgi verilebileceği tabiidir...”

⁷⁷ Erol, Ahmet/Özışık, Nuray, **Mükellef Hakkı Olarak Vergi Mahremiyeti**, 05.08.2014, <<http://www.vmhk.org.tr/mukellef-hakki-olarak-vergi-mahremiyeti/>> s.e.t. 24.02.2017.

çıkabilmektedir. Böyle bir düzenleme getirilmesindeki amacın şeffaf bir devlet yönetimi ile yolsuzlukların önlenmesi olduğu kanunun gerekçesinde açıklanmıştır. Ancak burada şu durumu da özellikle gözden kaçırmamak gerekmektedir. Müşteri sırrı ve/veya bankacılık sırrının bankada çalışan memurlar tarafından ifşa edilmesi halinde ilgili memur hakkında Ticaret Kanunu ve Bankacılık Kanunu kapsamında işlemiş olduğu fiillere göre yaptırım uygulanabilir. Ancak bu banka memurunun müşterisinin vergisel ve mali bilgilerini öğrenmesi ve ifşa etmesi halinde bu durumda vergi mahremiyeti ihlal edilmiş midir? VUK m.5 hangi fiillerin ve hangi kişilerin bu suç kapsamında değerlendirileceğini belirtmiştir. Kanunu sadece lafzi yorumlayacak olursak, banka memurları bilgileri saklaması gereken kişiler kapsamında değerlendirilmemektedir. Aynı zamanda mükellefin vergisel konulara ilişkin bilgileri ne vergi muameleleri esnasında ne de vergi incelemeleri esnasında elde edilmiştir. Buna karşılık, kanunun konuluş amacına da bakarak olayı değerlendirecek olursak, ki bizim de katıldığımız görüştür, işbu banka memurlarının da vergi mahremiyetini ihlal ettiği söylenilebilmelidir. Çünkü bu memurlar görevleri dolayısıyla mükelleflerin vergisel durumları hakkında bilgi sahibi olmaktadır. Mükellef haklarının korunması açısından ilgili hüküm bu şekilde yorumlanabilir. Aynı zamanda bu kişilerin 6183 s. Kanunun m.107 kapsamında da sır saklama yükümlülüğüne uymamaktan dolayı da sorumluluğu söz konusu olabilir.

—Sahte ve muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenleyen ve kullananların kanunla kurulan mesleki kuruluşlar ile birlik ve odalara bildirilmesi: Mükellef hakkında düzenlenen vergi inceleme raporu ile sahte veya muhteviyatı itibariyle yanıltıcı belge düzenledikleri veya kullandıkları anlaşılan kişilerin bu bilgileri kanunla kurulan mesleki kuruluşlar ile 3568 sayılı Kanunla kurulmuş birlik ve meslek odalarına bildirilmektedir. Burada üzerinde durulması gereken iki husus vardır. Birincisi, kanun koyucu kanunla kurulmuş olan meslek odaları, birlik ve kuruluşlardan bahsetmiş ve sadece bunlara verilen bilgiler mahremiyet ihlali çerçevesinde değildir demiştir. Ancak bunlar dışında kalan bir dernek, ajans, vs. gibi yerler ile yapılan vergisel bir bilgi paylaşımı mahremiyet ihlalini oluşturmaktadır. İkinci konu ise kesin hüküm niteliğinde olmayan idari bir rapor ile mükellef hakkında mali verilerin paylaşılmasıdır. Bu bildirim yapılması için vergi inceleme raporunun düzenlenmesi yeterli görülmüştür. Bu düzenlemeye göre hareket edilmesi her ne kadar vergi mahremiyetini ihlal sayılmasa da bu uygulama hem ceza hukukunun temel ilkelerinden olan masumiyet karinesinin ihlalidir⁷⁸ hem de mükellef haklarının korunması açısından sakıncalıdır. Çünkü vergi inceleme raporu mükellefler hakkında kesinleşmiş bir vergi ve/veya vergi cezasına hükmedilmesi için yeterli değildir. Bu raporlar kesin hüküm niteliğinde olmayıp, bunlara dayanılarak hesaplanan

---

⁷⁸ Başaran Yavaşlar, dn.13.

vergi aslı ve/veya cezalara dava açma yoluna gitmek mümkündür. Davanın mükellef lehine sonuçlanması halinde, ilgili mükellef hakkında bağlı olduğu oda, meslek birliğine yapılan bildirimler sonucu mükellefin aleyhine işleyen bir durum⁷⁹ söz konusu olabileceği gibi zor durumda kalması⁸⁰ sonucu ile de karşılaşılabilir. Bu açıdan ilgili hükmün değiştirilmesi, bir bildirim yapılacaksa davanın kesinleşmesinden sonra yapılmasının daha uygun olacağını düşünmekteyiz.

B. Kişisel ve Mali Verilerin Korunması

Kişisel verilerin bugünkü anlamda korunması ile ilgili hukuksal düzenlemelerin geçmişi 30-35 yıllık bir sürece dayanmaktadır⁸¹. Ülkemizde bu süreç daha yakın tarihlerde olmuştur. Türk Ceza Kanununda özel hayatın gizliliğini ihlal ile ilgili düzenlemeler (132 ila 140. maddelerde) olmakla birlikte kişisel verinin tanımının tam olarak yapılmamış olmasından dolayı da uygulamada sıkıntılar ile karşılaşılabilirdi.

2010 yılında yapılan Anayasa referandumu ile kabul edilen 5982 sayılı Kanunun 2. maddesi ile kişisel verilerin korunması hükmü 20. maddeye eklenmiştir. Bu düzenleme ile hedeflenen, kişisel verilerin kanunun öngördüğü durumlar ve kişinin açık rızası ile paylaşılabilmesine imkân tanınması ve kişisel verilerin korunmasının sağlanmasıdır. Her ne kadar Anayasanın ilgili hükmünde kişisel verilerin korunmasına yönelik esas ve usullerin kanunla düzenleneceği söylenmiş olsa da bu kanun ancak 2016 yılı içerisinde yapılabildiği.

24 Mart 2016 tarih ve 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ile gerçek kişiler, kişisel verilerinin hukuka aykırı olarak işlenmesi ve paylaşılması karşısında gerçek ve tüzel kişilere karşı korunmaktadır. Koruma yükümlülüğünde olan kişiler de içinde buldukları durum gereğince kişilerin bilgileri işleyebilmekle beraber koruma yükümlülüğüne uymak zorundadır. Ancak bunun hukuka aykırı olarak paylaşılması halinde cezai işlemler ile karşılaşılması söz konusu olur.

Bu koruma sınırsız olmayıp belirli alanlar kapsam dışında tutulmuştur. Diğer bir ifade ile kanunun kapsamına girmeyen alanlarda kanun koruması söz konusu değildir. İlgili kanunun 28. maddesinde bu durumlar sıralanmıştır. Bu maddede milli savunmayı, milli güvenliği, kamu güvenliğini, kamu düzenini, ekonomik güvenliği korumak amacıyla çeşitli şekillerde yapılan paylaşımlar karşısında kişilerin koruma kapsamında olmadığı belirtilmiştir.

---

⁷⁹ Ünsal, s. 35.

⁸⁰ Ticari hayatta kişiler ile ilgili olarak yapılan yanlış, eksik ya da hatalı bilgi paylaşımları, ilgili kişileri ekonomik anlamda zora sokacak kadar kötü sonuçlar doğurabilir.

⁸¹ Henkoğlu, s. 30

Aynı zamanda, maddesinin 2. fıkrasında da belirli durumlarda kanunun amacına ve temel ilkelerine uygun olmak şartıyla veri sorumlusunun aydınlatma yükümlülüğünün, ilgili kişinin haklarının ve veri sorumluları siciline kayıt yükümlülüğü ile ilgili hükümlerin uygulanmayacağı belirtilmiştir. Suç işlenmesinin önlenmesi, kişisel verilerin alenileştirilmiş olması, kanunun verdiği yetkiye dayanarak yapılan denetleme ve gözetleme görevlerinin yürütülmesi ile disiplin soruşturma veya kovuşturması için gerekli olması hallerinde ilgili hükümler uygulanmamaktadır.

Hükmün uygulanmayacağı durumlardan biri olan ve çalışmamız açısından önem arz eden husus ise Devletin ekonomik ve mali çıkarlarının korunması için bütçe, vergi ve mali konulara yönelik olarak kişisel verilerin işlenebileceği halidir. Bu düzenlemede kanun koyucu Devletin ekonomik ve mali çıkarlarının korunmasından bahsederken 1. fıkra hükmünde daha keskin bir ifade olan milli ve ekonomik güvenliğin sağlanmasından bahsetmiştir. Ekonomik ve mali çıkarların korunması soyut bir ifade olup net bir şekilde belirlenmesi zor bir durumdur. Çünkü ekonomik ve mali çıkarların, devletlerin içinde buldukları durum, ekonomik krizler, vergi rekabetinin etkinliği gibi birçok faktör göz önüne alınarak her bir devlet açısından ayrı ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir.

Bunun yanında, Devletin ekonomik ve mali çıkarlarından bahsedildiğinde ülkeler arasındaki bilgi değişimi anlaşmalarının özel önemi vardır. Bu anlaşmalarda devletin ekonomik ve mali çıkarları doğrultusunda devlet, Kişisel Verilerin Korunması Kanunundan farklı olarak, mükellefin açık rızasını almadan ya talep üzerine ya da otomatik olarak bilgi paylaşımında bulunabilmektedir. Ülkelerin uluslararası faaliyetlerle ilgili kişi, varlık ya da işlemlerle hakkında bilgi sahibi olması karşındaki zorluklar ülkeleri bu tür anlaşmaları imzalaya itmiştir. Çünkü ülkelerin sınırlarının dışındaki vergisel bilgiler, kendileri için doğrudan ulaşılabilir değildir⁸². Mükelleflere ilişkin kapsamı önceden belirlenen belirli bilgilerin sistematik ve düzenli olarak kaynak ülkeden mukim ülkeye aktarılması mekanizmasına otomatik bilgi değişimi⁸³ denmektedir. Globalleşen dünyada uluslararası vergi kayıp ve kaçakları için mücadelede uluslararası işbirliklerinin zorunlu olduğu bir durumda, otomatik bilgi değişimi mekanizması sadece anlaşma kapsamındaki konular ile sınırlı olduğundan taraflar bilgi değişimine zorlanamamaktadır⁸⁴.

---

⁸² Ateş, Leyla (2015), **Vergisel Bilgilerin Otomatik Değişimi Standardı ve Türkiye**, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı Cilt:2*, s. 667.

⁸³ <http://www.gib.gov.tr/uluslararası_mevzuat/fatca-sorular>, s.e.t.24.02.2017.

⁸⁴ Nar, Mehmet (2014) **Küresel Forum Çalışmaları: Vergilemede Bilgi Değişimi Üzerine Güncel Bir Değerlendirme**, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/5, Spring, s.1645

Bilgi değişiminin olması durumunda vergilendirme ilişkisinde güçlü ve zayıf tarafın menfaatlerinin çatışmasını görebilmekteyiz. Devlet ekonomik ve mali çıkarlarını koruyabilmek için kendi kanunlarına tabi mükellefler ile ilgili mali verileri diğer ülkelere verebilmektedir. Ancak burada her ne kadar Devlet menfaatinin korunması esas alınmış olsa da Avrupa İnsan Hakları sözleşmesinin 8. maddesindeki ifadesi ile “...*müdahalenin yasayla öngörölmüş ve demokratik bir toplumda ulusal güvenlik, kamu güvenliği, ülkenin ekonomik refahı, düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için gerekli bir tedbir olması durumunda...*” da uyumlu olması gerekmektedir. Diğer bir ifade ile devletin kişilerin mali verilerini ölçölülük ilkesi⁸⁵ çerçevesinde diğer ülkeler ile paylaşması söz konusu olabilmelidir. Hali hazırda Türkiye'nin imzaladığı 2 bilgi değişim anlaşması mevcut olup, 1 Ocak 2018'de yürürlüğe gireceği taahhüt edilen OECD çerçeve anlaşması kapsamındaki uluslararası anlaşma mecliste onaylanmayı beklemektedir. Bunun yanında Amerika Birleşik Devletleri ile Türkiye arasındaki çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmasının bilgi değişimi maddesine dayanılarak hazırlanmış ve imzalanmış olan belirli finansal bilgilerin iki ülke arasında karşılıklı olarak otomatik değişimine yönelik olarak FATCA Anlaşması⁸⁶ da vardır. Taraflar arasında paylaşılan mali veriler ancak vergisel amaçlı olarak kullanılacaktır. Bu anlaşmada ve diğer bilgi değişim anlaşmalarında taraf ülkeler kendilerine verilen bilgilerin korunmasını ve gizliliğini yasal olarak güvence altına almak durumundadırlar. Bu sağlandıktan sonra taraf ülkeler bilgi değişiminde bulunacaklarını anlaşma kapsamında öngörebilmektedirler.

Burada önemli olan konulardan biri de kişisel ve/veya mali veri korunmamışsa uygulanacak yaptırımların tespiti konusundadır. Kişisel ve mali veriler, kanunda sayılan istisnai haller dışında, kişinin rızası ile açıklanıp paylaşılmamışsa bu durumda farklı kanunlara göre farklı uygulamalar yapılması söz konusu olabilir.

Kişisel verilerin hukuka aykırı olarak toplanması ya da paylaşılması halinde ortaya çıkan sonuca göre yaptırımlarda farklılıklar söz konusudur. Eğer kişisel verilere ilişkin suçlar meydana gelmişse veya silinmesi ya da anonimleştirilmesi gereken bir veri ile ilgili gerekli yükümlülöklere uyulmamışsa Türk Ceza Kanunu'nun 135 ila 140. maddeleri uygulanmaktadır. Ancak Kişisel Verileri

---

⁸⁵ Bkz. Özdiler Küçük, Eda Vergi Hukukunda Kişisel Veriler Bakımından Ölçölülük İlkesinin Uygulanması: Billur Yaltı (Editör) (2013), **Vergi Hukukuna Genç Yaklaşımlar**, XII Levha, İstanbul, s.143.vd.

⁸⁶ 14 Eylül 2015 tarihi itibarıyla ABD ile aralarında Türkiye'nin de bulunduğu 66 ülke Model I, 7 ülke ise Model II FATCA Anlaşması imzalamıştır. Ayrıca 32 ülke Model I, 7 ülke ise Model II FATCA Anlaşması imzalamak üzere ABD ile özde uzlaşma sağlamıştır <http://www.gib.gov.tr/uluslararası_mevzuat/fatca-sorular>

Koruma Kanununun getirmiş olduğu birtakım yükümlülüklerle (aydınlatma yükümlülüğü, veri güvenliği, kayıt ve bildirim yükümlülüğü, vs. gibi) uyulmaması halinde 5.000 TL'den 1.000.000 TL'ye kadar idari para cezası kesilmektedir. Bu cezalar kesilirken ihlalde bulunanın maddi durumu ile fiilin niteliğine göre Kişisel Verileri Koruma Kurulu takdir yetkisini kullanmaktadır.

Mali verilerin ihlal edilmiş olması mahremiyet ihlali olarak değerlendirileceği için bu durumun VUK m. 362'ye göre cezalandırılması gerekir. İşbu Kanun bununla ilgili olarak da TCK m. 239'a atıfta bulunmuştur. Buna göre vergi mahremiyetini ihlal eden kişi ya da kişiler hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis ve 5000 güne kadar da adli para cezası kesilir. TCK m.239'un madde başlığı ticari sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi ve belgelerin açıklanması şeklinde olmakla birlikte mali ve vergisel olaylara ilişkin mahrem bilgilerin açıklanması durumunda da uygulanacağı öngörülmüştür. Ancak burada bir hususa dikkat çekmek gerekmektedir. Kanun koyucu TCK m. 239 ile VUK m.5'teki dil kullanımında farklı tercihler yapmıştır. VUK m. 5'te "ifşa ve kendilerinin veya üçüncü kişilerin yararına kullanmak" ifadesi tercih edilmişken TCK m. 239'da "ifşa veya verme" fiillerinden bahsedilmektedir. TCK m. 239'a göre kullanma gerçekleşmemiş sadece verme fiili gerçekleşmiş ise de suç oluşmuş olmaktadır. Burada verme fiilinin ifşayı da içerdiği şeklinde yorum yapmak da mümkün olabilmektedir. Çünkü verme gerçekleşmiş ise ilgili veri ifşa da edilmiş olmaktadır.

Bununla birlikte VUK m. 5'te kanun koyucu ifşa ve kendileri veya başkaları yararına kullanma şeklinde bir ifade kullanmış olsa da ihlalin gerçekleşmesi için sadece kişi ya da kişilerin menfaatine kullanılması gerekmekte olup, bilgilerin ifşa edilmiş olması yeterlidir⁸⁷. Diğer bir ifade ile vergi mahremiyetini ihlal suçu ifşa niteliğindeki bir hareket ile işlenebilir.

VUK m.362 vergi mahremiyetinin ihlal edilmesi durumunda Türk Ceza Kanununa atıf yapmış olup, 239'uncu madde hükümlerine göre cezalandırılır, demektedir. İlgili kanun metnine bakıldığında da bu suçun işlenmesi halinde şikayet şartı getirilmiştir. Doktrinde her ne kadar Vergi Usul Kanunundaki göndermenin sadece yaptırımlara ilişkin olduğu şikayet şartı olmadığı ve ihlalin resen soruşturulması gerekir şeklinde görüşler⁸⁸ olsa da kanun koyucu Türk Ceza Kanununun atıf yaparken 239 uncu maddedeki ceza uygulanır dememiştir. "TCK 239'uncu maddesi hükümlerine göre cezalandırılır" dediği için ilgili maddedeki düzenlemelerin tamamını dikkate almak gerekmektedir. Çünkü kanun koyucu TCK m.239'a yollama yaparken fıkra belirlemesi yapmamış, maddenin bütününe yollama yapmıştır⁸⁹ bu da kanun koyucunun TCK

---

⁸⁷ Şenyüz, s.482.

⁸⁸ Arslan, s.26

⁸⁹ Şenyüz, s.474.

m.239'daki düzenlemenin tamamının vergi mahremiyetinin ihlali durumunda uygulanmasını geçerli kıldığına işaret etmektedir⁹⁰. Diğer bir ifade ile vergi mahremiyetinin ihlali durumunda yaptırımların uygulanabilmesi için şikayet şartı gereklidir⁹¹. Çünkü kanun koyucu vergi mahremiyeti ile ilgili düzenlemeyi yaparken mükellef ve bunlarla ilgili kimseler ifadesini kullanmış olup burada korunan menfaat açısından bireysellik söz konusudur. Diğer vergi suçlarında kamu yararı korunan hukuki yarar konumunda iken, vergi mahremiyetini ihlal durumunda mükellefin yararı korunmaktadır⁹². Soruşturmanın resen yapılacağını kabul etmek ihlal edilen menfaatin kamu menfaati olmadığından ve resen soruşturma açılabilmesi için kimlerin mali verilerinin korunmasında ihmal veya ihlal olduğunu tespitin hayatın olağan akışına göre savcıdan beklenemeyeceğinden dolayı soruşturmanın şikâyete bağlı olması gerekmektedir.

Kanunun sistematiği ile ilgili olarak değinilmesi gereken diğer bir husus da TCK m.239'un madde başlığı ile ilgilidir. İşbu maddede "*ticarî sır, bankacılık sırrı veya müşteri sırrı niteliğindeki bilgi veya belgelerin açıklanması*" ndan bahsedilmekte olup, herhangi bir şekilde ne mali veriden ne de vergi mahremiyetinden bahsedilmemektedir. VUK m.362 gereğince ilgili maddedeki cezalar uygulanıyor olsa da; kanun maddeleri arasında hem içerik hem de başlık açısından uyum olması için ya madde başlığı ve içeriğine mali veri ve/veya vergi mahremiyeti ile ilgili hükümler eklenmeli ya da Vergi Usul Kanununun 359. maddesindeki gibi mali verilerin korunamaması veya mahremiyetin ihlali durumlarında hangi cezanın uygulanacağı açıkça düzenlenmelidir. *İkinci durumun uygulama açısından daha uygun olacağını düşünmekteyiz.*

Bununla birlikte mali verilerin korunması ile ilgili olarak özellik arz eden bir durumdan bahsetmekte fayda vardır. Gerçek kişi mükelleflerin mahremiyetinin ihlali durumunda ne olacaktır? Böyle bir durumda ifşa edilen mahrem bilginin niteliği, hangi kanun hükümlerinin uygulanacağı yönünde yol gösterecektir. Örneğin, gerçek kişi mükellef A hakkında yapılan vergi incelemesi sırasında A'nın işçisi B'ye her ay farklı miktarlarda ve işi ile orantısız şekilde ödemeler yapıldığını tespit eden vergi müfettişi X, mükellef A ile yaptığı görüşmelerde A ile B arasında bir gönül ilişkisi olduğunu öğrendiğini ve yapılan ödemeleri matraha ilave ederek ek vergi tarhiyatı ve vergi cezası kestiğini varsayalım. Vergi müfettişi X daha sonra farklı bir ortamda mükellef A'ya hazırladığı vergi inceleme raporundan ve gönül ilişkisinden bahsederse, bunu öğrenen

---

⁹⁰ Başaran Yavaşlar, Funda (2008) **Vergi Suç ve Kabahatleri Hukukunda Son Durum**, İstanbul Barosu Dergisi, C.82, S.2008/6, ss.2840-2859, <<http://www.fundabasaran.net/makaleler/>> s.e.t. 14.02.2017

⁹¹ Şenyüz, s.475.

⁹² **Sonsuzoğlu**, s.133.

mükellef A vergi müfettişi X hakkında suç duyurusunda bulunduğu hem vergi mahremiyetinin (VUK m.5) hem de kişisel verilerinin kendisinin rızası dışında ihlal edilmiş olması durumu söz konusu olacaktır. Vergi müfettişi X hakkında hem VUK m. 5'e göre hem de Türk Ceza Kanunu (TCK) m. 134 (özel hayatın gizliliğini ihlal)'e göre işlem yapılması mümkündür. Bununla birlikte mükellef kendi bilgilerinin muhafazasında kusur sebebiyle kişisel verilerinin korunması hakkının ihlalden dolayı idarenin hukuki sorumluluğu⁹³ ile ilgili yollara da başvurulabilir.

Konuya pratik hayattaki uygulamalar açısından baktığımızda, mahremiyet hakkının ihlal edilmemesi gerekçesi ile idarenin de bazen mükellefin haklarını ihlal edebildiğini görebilmekteyiz. Özellikle vergi incelemesinden sonraki süreçte, başka mükelleflerin bilgilerini de içerdiği gerekçesi ile Vergi Tekniği Raporlarının tebliğ edilmemesi veya avukata verilmemesi şeklinde uygulamalar yapılabilmektedir. Bu konuda avukata bilgi verilmemesini Danıştay vergi mahremiyeti kapsamında değerlendirmemektedir⁹⁴. Avukatın menfaati ihlal edilen mükellefin adına hareket ederek bilgi talep ettiğinden dolayı bu durum vergi mahremiyeti kapsamında değerlendirilmemelidir⁹⁵.

Vergi Tekniği Raporlarının hiç tebliğ edilmemesiyle ilgili olarak da Danıştay mükelleften yana tavır takınmıştır. Mükelleflerin mahremiyeti ile ilgili olarak Danıştay, Vergi Tekniği Raporunda başka mükelleflerin bilgileri de olsa nezdinde inceleme yapılan kişiye bu teknik raporun verilmemesi hukuka aykırıdır⁹⁶ kendisine ait bilgilerin verilmemesi VUK m.5 kapsamında değerlendirilemez⁹⁷

---

⁹³ Akgül, s. 233.

⁹⁴ Danıştay 10.D. 31.5.2013, E:2009/1463, K:2013/4881, bkz. Akgül, s.305. "... müvekkilinin aracına vergi dairesince uygulanan haciz işleminin nedenine yönelik bilgi isteyen avukatın söz konusu isteminin, vergi mahremiyeti gerekçe gösterilerek reddedilmeyeceğine..."

⁹⁵ Danıştay 4.Dairesi, 16.03.2011, E:2009/695, K:2011/1094 "...davacı vekili tarafından, davacıdan tahsil olunan vergi işlemlerine ait tüm tarh, tahakkuk, tahsilat, evrak ve ödeme suretleriyle diğer bilgi ve belgelerin onaylı örneklerinin tarafına verilmesi istemiyle yapılan başvurunun...davacı vekilinin idareye yaptığı başvuru davacının işleri için ve *vekil sıfatıyla yapılan bir müracaat olup* bu istemin reddi üzerine *menfaati ihlal edilen kişinin vekil olmayıp davacının kendisinin olduğu*, tarh dosyasından rahatlıkla temin edilebilecek uyumsuzluk konusu belgeler *vergi mahremiyeti kapsamında değerlendirilmeyeceğinden*..." <<http://www.danistay.gov.tr/>>.s.e.t.17.02.2017

⁹⁶ Danıştay 4.Dairesi. 10.10.2013, E:2013/2702, K:2013/6862

⁹⁷ Danıştay 4. Daire, 19.04.2016, E.2015/7241, K.2016/1759 "...davacı adına yapılan tarhiyata esas teşkil eden takdir komisyonu kararının dayanağı olan davacı hakkında düzenlenen 23.06.2014 tarih ve VDENR-2014-A-1806/39 sayılı vergi tekniği raporu doğrultusunda cezalı tarhiyatın yapıldığı ancak, cezalı tarhiyatın dayanağını oluşturan ve re'sen tarh nedenlerini, matrahın bulunuş yöntemini ve tarhiyatın dayanağına ilişkin bilgi ve belgelerin yer aldığı vergi tekniği raporunun davacıya tebliğ edilmediği anlaşılmaktadır. Bu durumda davacının hangi suç ile isnad edildiğini öğrenme ve bu duruma göre savunma yapma hakkı elinden alınmış bulunmaktadır. Bu durum karşısında, yukarıda yazılı nedenlerden dolayı

demıştır. Ancak 25.10.2016 tarihinde yapılan değişiklik ile Vergi Denetim Kurulu Yönetmeliği'nin 57. maddesine 4. fıkra eklenmiştir⁹⁸. Buna göre “*Sahte belge düzenleme fiili dolayısıyla düzenlenen Vergi Tekniği Raporunun başka bir mükellefin sahte belge kullandığına ilişkin tespitler içermesi durumunda, söz konusu Vergi Tekniği Raporu, sahte belge kullanan mükellef nezdinde düzenlenecek vergi inceleme raporlarına ek yapılmaz. Ancak, sahte belge kullanma fiili nedeniyle düzenlenecek vergi inceleme raporlarında, sahte belge düzenleyicisinin bu fiili işlediğinin tespitine dair Vergi Tekniği Raporunda yer alan bilgi, belge ve değerlendirmelere ayrıntılı olarak yer verilir.*” Yapılan bu değişiklik ile mükelleflerin mahremiyetinin korunması amacıyla hareket edildiği düşünülse de uygulamada idarenin sıklık ile yapmış olduğu hataya hukuki dayanak getirilmiş olduğundan dolayı mükellef hakları açısından sakıncalı bir durum olmuştur.

SONUÇ

Özel hayatın gizliliği, kişisel verilerin korunması hem ulusal hem de uluslararası mevzuat tarafından kişilere tanınmış olan en temel haklardan biridir. Anayasamız m.20’de de özel hayatın gizliliği ve bunun korunmasının nasıl olacağı ile ilgili düzenleme olmasına rağmen burada özel hayat tanımına rastlamamaktayız. Ancak özel hayatın korunması ile ilgili düzenlemelerin kanunla yapılması gereğinden hareketle çıkartılmış olan Kişisel Verilerin Korunması Kanununda ise kişisel verinin tanımlaması yapılmıştır. Buna göre de sadece gerçek kişilere ait bilgiler koruma kapsamı içerisine girmiştir. Bu açıdan vergi sırrı/mahremiyetinden de farklılık arz etmektedir. Çünkü vergilendirmede gerçek ya da tüzel kişi değil mükellef olma veya olmama şeklindeki ayırım önem taşımaktadır. Bir gerçek kişi de tüzel kişi de vergilendirme işlemi karşısında mükellef olabilmekte ve bunların vergisel ve mali durumlarına yönelik bilgiler idare tarafından farklı şekillerde elde edilebilmektedir.

Vergi sırrı veya mali veri olarak da ifade edebileceğimiz mükellef bilgileri ile ilgili olarak mevzuatımızdaki düzenlemelere baktığımızda karşımıza ilk olarak VUK m. 5 ve 6183 sayılı Kanunun 107. maddesi çıkmaktadır. Kanun koyucu bu maddelerde açıkça bir tanımlama değil mahremiyet kapsamında değerlendirilebilecek nitelikteki bilgilerden bahsetmiştir. Her iki kanunun da kapsamına uygun olacak şekilde bir tanımlanın yapılması uygulamada birlik ve uyum açısından uygun olduğundan hareket ile çalışmamızın ikinci bölümünde de açıklandığı gibi *mali veri* tanımının kullanılmasının yerinde olacağı ifade

---

davacının savunma hakkının engellendiği tartışmasız olduğu gibi kendisine ait bilgilerin verilmemesi, 213 sayılı Kanunun “Vergi Mahremiyeti” başlıklı 5 inci maddesi kapsamında değerlendirilemeyeceğinden...”

⁹⁸ Vergi Denetim Kurulu Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılması Hakkında Yönetmelik 25.10.2016 tarih ve 29868 sayılı Resmi Gazete

edilmiştir. Ancak bu şekildeki bir tanımlamanın yapılmasının tavsiye edilmesi mahremiyetin kaldırılması şeklinde algılanmamalı, sadece kişisel veriler ile ilgili olarak ulusal ve uluslararası alandaki gelişmeler, bilgi değişimi anlaşmaları vs. gibi durumları göz önüne aldığımızda literatür açısından mali veri tanımının yapılmasının uygun olacağı şeklinde algılanmalıdır.

Devletin korumak zorunda olduğu vergi mahremiyetinin hangi hallerde kimler tarafından ihlal edilmiş olduğunu kanun koyucu belirlemiştir. Vergi mahremiyetine uymak zorunda olanlar ile ilgili olarak VUK m.5'te sınırlı şekilde bir sayım ve 6183 sayılı Kanunda ise daha geniş şekilde yorumlanabilecek bir ifade tarzı vardır.

Uygulamada da özellikle belirli durumlarda mükellefin mahremiyetinin ihlal edilmiş olması halinde bunun VUK m. 362 kapsamında mı yoksa KVKK ya da TCK kapsamında mı değerlendirilmesi gerektiği konusunda bazı durumlarda tereddütler yaşanabilmektedir. Özellikle "*vergi muameleleri ile uğraşan memurlar*" ifadesinin kapsamının belirlenmesi yoruma göre değişebilmektedir. Her ne kadar memur olmasa da vergi idaresinde kamu hizmetinde çalışan kişiler olabilmektedir. VUK m. 5'e göre bunlar kapsam dışında değerlendiriliyor olsa da uygulamada bu durumun mükelleflerin korunması açısından sorunlu olacağı düşüncesinden hareket ile VUK m. 5'in düzenlemesinin çerçevesinin genişletilmesinde fayda olacağı kanaatindeyiz. Ancak bu konuda genişletici yorum yaparken, elde edilen bilgilerin kişilerin görevleri icabı öğrenmiş olmaları şartından hareket etmeliyiz. Sır niteliğindeki bilgiler, kanunda sayılmış kişiler tarafından görevleri icabı öğrenilmemiş ve ifşa edilmişse bu durumda vergi mahremiyetinin ihlalinden değil genel hükümlere göre (TCK ve/veya KVKK) işlem yapılması gerekir.

Mali veriler ile ticari sır niteliğindeki bilgilerin somut olayın durumuna göre iç içe geçmiş olmasından dolayı da yeri geldiğinde TTK m. 54 ve devamı maddelerine göre de işlemler yapılabilir. Çünkü bir işletme ya da şirketin işletmelerine ilişkin bilgilerin ifşa edilmiş olması durumunda mükellef mali açıdan da zor durumda kalıyorsa burada ifşa eden kişinin statüsüne göre vergi mahremiyetini ihlal de söz konusu olmuştur diyebiliriz. Bazı durumlarda da ticari sırrın içerisinde de değerlendirebileceğimiz müşteri sırrı ya da bankacılık sırrı gibi durumlar da söz konusu olabilmektedir. Bu tür bilgilerin ifşa edilmesi halinde de, herhangi bir hukuka uygunluk sebebi bulunmuyor ise, cezai yaptırımlar ile karşılaşılması söz konusu olabilmektedir. Bankacılık ve finans sektöründeki şirketleri daha çok ilgilendiren müşteri sırrı ticari sır ilişkisinde, görevleri dolayısıyla bilgi sahibi olanlar veya direkt olarak bankalar veya finans kuruluşları bazı durumlarda bir kanun hükmü gereğince de mükelleflerin mali durumları ile ilgili bilgi vermek durumunda kalabilmektedirler. Böyle bir durumda vergi mahremiyetinin ihlalinden söz etmemiz mümkün değildir.

Çalışmamızda belirtmiş olduğumuz gibi Vergi Usul Kanunumuz mahremiyet ihlali durumunda (VUK m.362) uygulanacak olan ceza ile ilgili olarak Türk Ceza Kanunu'nun 239. maddesine atıfta bulunmaktadır. Ancak TCK m.239'a bakıldığında ise ne madde başlığında ne de madde içeriğinde vergi sırrı/ mahremiyeti ile ilgili bir ifade bulunmaktadır. Aksine ticari sır, bankacılık sırrı gibi ifadeler kullanılmıştır.

Bu açıklamalar da bize açıkça göstermektedir ki vergi mahremiyeti ile ticari sır/ bankacılık sırrı/ müşteri sırrı gibi ifadeler farklı durumlar için kullanılmakta olup birbirinden farklı kavramlardır. Bundan dolayı da vergi mahremiyeti ile ilgili 5. maddedeki düzenlemede mali veri ya da vergi sırrı tanımının eklenmesi ve mahremiyetin ihlali durumunda uygulanacak cezaların da direkt olarak Vergi Usul Kanunu 362. madde bünyesinde düzenlenmesinin kanunun sistematığı açısından daha uygun olacağı kanaatindeyiz. Böyle bir uygulamanın kanunlar arası atıflardan dolayı uygulayıcıların sistematik yorum esnasında hata yapma riskini de azaltacağını düşünmekteyiz. Bu şekilde Vergi Usul Kanunu TCK m. 239'un tamamına mı atıf yapıldığı yoksa sadece cezasına mı yapıldığı yönündeki tartışmaların da önüne geçilmiş olabilecektir.

Kişisel Verilerin Korunması Kanunu'nda kişisel verilerin paylaşılması açık rıza bulunup bulunmamasına göre mümkün olabilmektedir. Ancak mali verilerin paylaşılması konusunda mükellefin rızası değil açık kanuni düzenlemelere göre işlem yapılması söz konusudur. VUK m.5'te bu durumların neler olduğu belirtilmiş olmakla birlikte, bazı durumlarda (örneğin, vergi inceleme raporlarının meslek odalarına gönderilmesi) mükelleflere ilişkin bilgilerin kanuna uygun olarak paylaşılması bu durumun mükellef haklarına uygun olduğu anlamına gelmemektedir. Bundan dolayı, üzerinde halen çalışılmakta olan Yeni Vergi Usul Kanunu'nda ayrı bir bölüm halinde mükellef hakları ile ilgili düzenlemelerin de olacağı göz önünde bulundurulduğunda, kanunun farklı maddeleri arasında uyumun da sağlanmasının yerinde olacağını düşünmekteyiz.

****

KAYNAKÇA

- Akgül, Aydın** (2014) Danıştay ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, İstanbul, Beta Yayınevi.
- Aksoy, Hüseyin Can** (2010) Medeni Hukuk ve Özellikle Kişilik Hakkı Yönünden Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, Ankara, Çakmak Yayınevi.
- Alıcı, Yaşar** (2007), Bankacılık Kanunu Şerhi, İstanbul, Beta Yayınevi.
- Arslan, Çetin** (2013) Vergi Mahremiyetini İhlal Suçu (VUK md.362), Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi, 3(2) 2013, ss.15-29.
- Aslan, Memduh** (2008) Türk Vergi Sisteminde Cezai Yaptırımların Etkinliği, 1. Baskı, Ankara, Maliye ve Hukuk Yayınları.
- Ateş, Leyla** (2015), Vergisel Bilgilerin Otomatik Değişimi Standardı ve Türkiye, İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı Cilt:2, ss.665-682.
- Başaran Yavaşlar, Funda**(2013), Vergi Mahremiyetini İhlal Suçu, Vergi Yaptırım Hukuku Sisteminin Sorunları ve Yeniden Yapılandırılması Sempozyumu, 20-21 Mart 2013, < <http://www.fundabasaran.net/> > s.e.t.23.02.2017
- Başaran Yavaşlar, Funda** (2008) Vergi Suç ve Kabahatleri Hukukunda Son Durum, İstanbul Barosu Dergisi, C.82, S.2008/6, ss.2840-2859, <<http://www.fundabasaran.net/makaleler/>> s.e.t. 14.02.2017
- Bayraklı, Hasan Hüseyin** (1999) Türk ve Alman Vergi Hukukunda Vergi Gizliliğine Uymama Suçu, 1. Baskı, Afyon, Afyon Kocatepe Üniversitesi İdari Mali İşler Daire Başkanlığı.
- Bilge, Mehmet Emin** (2005) Ticari Sırların Korunması, 2. Baskı, Ankara, Asil Yayın Dağıtım.
- Candan, Turgut** (2010) Vergi Suçları ve Cezaları, 3. Baskı, Ankara, Maliye ve Hukuk Yayınları.
- Çakır, Erdem Utku** (2013), Vergi Mahremiyetini İhlal Suçunda Hukuka Uygunluk Sebepleri, TAAD, Yıl,4, Sayı 13(Nisan), ss.351-376.
- Edizdoğan, Nihat /Taş Metin/Çelikkaya Ali** (2007) Vergi Ceza ve Yargılama Hukuku, Bursa, Ekin Basım Yayın Dağıtım, 1. Baskı.
- Erol, Ahmet/Özişik, Nuray**, Mükellef Hakkı Olarak Vergi Mahremiyeti, 05.08.2014, <<http://www.vmhk.org.tr/mukellef-hakki-olarak-vergi-mahremiyeti/>>s.e.t. 24.02.2017.
- Henkoğlu, Türkay** (2015) Bilgi Güvenliği ve Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları.

Gürbüz Usluel, Aslı Elif (2009), Türk Özel Hukukunda Özellikle Anonim Şirketlerde Ticari Sırrın Korunması, 1. Baskı, Ankara, Vedat Kitapçılık.

Karakoç, Yusuf (2014) Genel Vergi Hukuku, 7. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları.

Moroğlu, Erdoğan / Kendigelen, Abuzer (2014) İçtihatlı-Notlu Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, 10. Baskı, İstanbul, XII Levha.

Nar, Mehmet (2014) Küresel Forum Çalışmaları: Vergilemede Bilgi Değişimi Üzerine Güncel Bir Değerlendirme, Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 9/5, Spring, ss.1631-1649.

Öncel, Mualla / Kumrulu, Ahmet / Çağan, Nami (2014) Vergi Hukuku, 23. Baskı, Ankara, Turhan Kitapevi.

Özdiler Küçük, Eda Vergi Hukukunda Kişisel Veriler Bakımından Ölçülülük İlkesinin Uygulanması: Billur Yaltı (Editör) (2013), Vergi Hukukuna Genç Yaklaşımlar, XII Levha, İstanbul, ss. 143-165.

Reisoğlu, Seza (2007), Bankacılık Kanunu Şerhi, Cilt II, Ankara, Yaklaşım Yayınları.

Roman Seer, Almanya’da Vergi Yükümlülerinin Verilerinin Korunması (Çeviren Oğuz Şimşek): Bahri Öztürk/Funda Başaran Yavaşlar (Editörler)(2010) Vergi Hukuku Örneğinde Hukuka Uygun ve Etkin Kamu Denetimi Sempozyum Kitabı, Ankara, Seçkin Yayınları, ss.371-380.

Saban, Nihal (2003) Anayasa ve İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi ile Bir Vergi Hukuku Kavramını Okumak: Arama, Polis Dergisi, Sayı 36, Temmuz-Ağustos, ss. 93-96.

Selçuk, Turan Hasan, 50 soruda Kişisel Verilerin Korunması, İstanbul, <www.hsturan.com>

Sonsuzoğlu, Elif (2000) Çeşitli Yasalar Açısından Vergi Mahremiyetine İlişkin Düzenlemelerin Değerlendirilmesi, Vergi Sorunları Dergisi S.141, ss. 116-134.

Şenyüz, Doğan (2015) Vergi Ceza Hukuku, 8. Baskı, Bursa, Ekin Yayınları.

Şimşek, Oğuz (2008) Anayasa Hukukunda Kişisel Verilerin Korunması, 1. Baskı, Ankara, Beta Yayınevi.

Taş, Fatma (2008) Vergi Hukukunda Vergi Mahremiyetinin İhlali Suçu, 1. Baskı, Ankara, Yaklaşım Yayıncılık.

Turanboy, Asuman (2006) Ticari Sır, Prof. Dr. Tuğrul Ansay’a Armağan, 2006,ss.349-369.

Uğur, Hüsamettin/Elibol, Mert (2016) Açıklamalı İctihatlı Vergi Suçları, Adalet Yayınevi, Ankara.

Ünsal, Hilmi (2003) Türk Vergi Hukukunda Vergi Mahremiyeti, Sağladığı Yararlar ve Uygulamada Karşılaşılan Güçlükler, Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi,C.8,S.3,ss.27-48.

95/46/EC Sayılı Kişisel Verilerin İşlenmesi ve Serbest Dolaşımı Bakımından Bireylerin Korunmasına İlişkin Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Direktifi <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/?uri=celex%3A31995L0046>> s.e.t. 23.02.2017.

27 Nisan 2016 tarih ve 2016/679 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi Yönetmeliği <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/FR/TXT/?uri=CELEX%3A32016R0679>> s.e.t. 23.02.2017.

FATCA Anlaşmasıyla İlgili Sıkça Sorulan Sorular <http://www.gib.gov.tr/uluslararasi_mevzuat/fatca-sorular> s.e.t.24.02.2017.

